

G. S!

Dissertationem Academicam

de

CORPORE,

DIVINI NUMINIS

CHARACTERE DEMONSTRATIVO,

CLARISSIMO

PRÆSIDE

MAGNIFICO ACADEMIÆ RECTORE

V I R O

NOBILISSIMO, AMPLISSIMO atq; EXCELLENTISSIMO

DN. ERHARDO VVEIGELIO,

Mathematum Prof. Publ. famigeratissimo, Artium Architecto-
nicarum Directore Sup. & Alumn. Inspectore gravissimo,

DN. PRÆCEPTORE atque PATRONO suo
omni honoris & observantiae cultu aeternum colendo,

in Auditorio Philosophorum

Ad Diem Aug. A. O. R. M. DC. LXXV.

publico examini subjiciet

GEORG JUS Schneider/

Vratislaviensis Silesius.

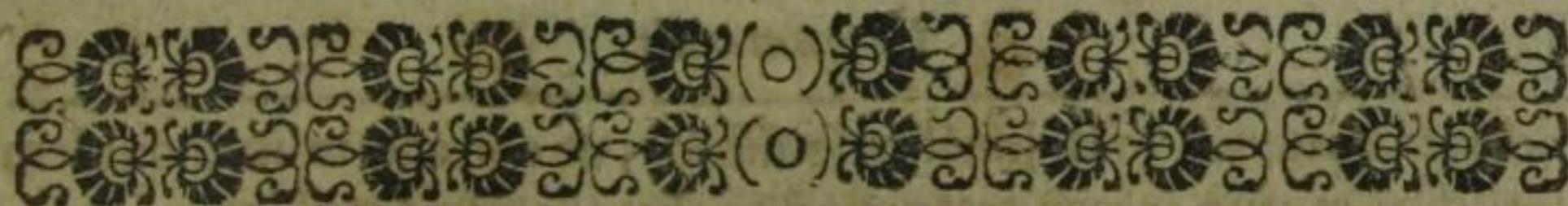
JENÆ, LITERIS JOHANNIS JACOBI BAUHOFERI.

Philos.

95, 10
D.

ver. vñer. F. 21. 1.

Sächsische
Landesbibliothek
Dresden

DE CORPORE

CAP. I.

De quaternis Corporum generibus.

§. I.

orporis vocabulum generalissimo significatu copiam notat rerum definitarum, tanquam partium extra juxtaq; se mutuò positarum, quæ simul, non discretâ, sed continuâ ratione, spectatæ totum aliquod divisibile sistunt, quod ipsum ut unum inter alia seorsim exhiberi vel demonstrari potest.

Ita (1) *Corpus mathematicum* dicitur abstracta copia partium extra partes, à punto, secundū trinam dimensionem, nempe secundum longum, latum & profundum, continuè sitarum, tanquam immobilis.

Ita (2) *Corpus naturale* dicitur copia concreta mobilis partium extra partes, sub tribus illis dimensionibus à punto continuè sitarum, h. e. extensarum.

Ita (3) *Corpus militare*, *Corpus Academicum*, in genere civili, dicitur copia personarum civilium extra juxtaque se mutuò, non discretè dispersarum, sed sub certarum legum vinculis, ut unam societatem faciant, continuè coordinatarum.

Ita (4) *Corpus juris*, in genere notionum, dicitur copia legum distinctarum extra juxtaque se mutuò, non discretè, sed methodi vinculo continuè, sitarum h. e. in disciplinæ modum coordinatarum, & sub certâ titulorum serie continuâ quasi colligatarum, ut unam aliquam à reliquis distinctam doctrinam seorsim exhibeant.

§. 2. Scilicet res plures, quatenus extra se mutuò, singulæ seorsim & discretâ ratione, se sistunt, aut saltem quatenus præcisâ cohæsione; quâ gaudent, ita discretè suinuntur, NUMERUM

A 2

fac-

faciunt: quatenus verò junctim se sistunt, ut extra se mutuò quidem sint; sibi mutuò tamen certo modo velut alligatæ simul inter se conspirent, vel quatenus ad se mutuò saltem ita referuntur; tunc CORPUS faciunt.

§. 3. Ut enim multæ res, i. e. numerus rerum, extra se mutuò positarum, unum quipiam faciunt, unam nempe multitudinem, adeo que totum aliquod in tot partes divisibile, quot unitatibus constat; ita si res illæ, tanquam partes, discretè supponantur, ipsum totum nudam Numeri rationem tenet: quod si partes cohærere comprehendantur, aut saltem ut cohærentes supponantur, *Corpus* dicitur. Quod ut intrinsecus, i. e. intra complexum sui, certo modo cohæret, ut ut partes cohærentes inter se discerni vel reipsâ separari queant, imo separatae sint; ita si totum ipsum, non vagum, nec infinitum, sed certum & definitum proponatur, etiam extrinsecus ab aliis distinctum & divisum esse debet, & quidem non mente tantum per nudam discretionem, sed reipsâ per dimotionem, ita quidem ut à se mutuò dimota nihilominus etiam ex intervallo maneant salva: qualia quidem corpora *κατ' εξοχὴν ζωτικά* dicuntur & certa. Quæ verò corpora, si dimota fuerint à se mutuò, corrumpuntur; *membra* potius & *partes* unius totius & certi corporis dicuntur. Omnia verò tota simul, i. e. omnium totorum complexus, indefinite potius *Omne* (Graecis *τόπιν*) quam totum, aut certum, dici solet.

§. 4. Totorum certorum si plura concurrant, numerum ipsa quoque faciunt, purum & merum, si discretè simul sumantur, cohæsum verò seu corpus, si vinculo quodam constringantur. Omnium autem totorum corporum ex partibus aut totis certis cohærentibus cohærentium complexus communis, quasi corpus omnium corporum, in naturalibus vulgo MUNDUS vocari solet: quod nomen & *moralia* atque *notionalia* propter similitudinem (quæ sola diversas res ad eandem Speciem, vel ad idem Genus reducit, & univocas reddit) inde participârunt, unde *Mundus* quoque *Civilis* dicitur, communem omnium hominum Statum in his terris complectens, de quo frequentius, quam de *Mundo Naturali*, præsertim inter Christianos, loqui solemus; unde κατ' εξοχὴν *Mundus* dicitur Joh. 3. v. 16.

§. 5. Quapropter uti, cum abstractâ commerciorum repræsentatione, quatuor sunt Entium Compositorum genera, nimirum

En-

Entia Mathematica, Naturalia, Moralia, Notionalia, vid Pantol Sect. i. ita, cum abstractâ corporis naturalis capacitate, quæ vulgo CORPUS mathematicum dici solet, etiam quatuor corporum genera commodè distingui possunt, ut Corpus sit vel Mathematicum, vel Naturale, vel Morale, vel Notionale: quorum concursu 4 quoque genera Mundi concipi possunt, MUNDUS nempe mathematicus, naturalis, moralis & notionalis.

§. 6. Quaternarius hic ex binario, tanquam ex radice suâ, deduci commodissime potest, hoc modo: CORPUS est vel Constitutum, vel Statutum. Illud nomen Corporis per primam impositionem sustinet, & hîc præcipue spectatur; Hoc, per translationem ob eximiam analogiam eodem nomine designari solet, & hîc, ut intimius nobis perspectum, pro meliori declaratione Corporis illius, præsertim concretè spectati seu naturalis, adducitur.

I. *Constitutum* dicitur Corpus, cuius partes extra partes sine hominum consensu certum modum extra-mentalem subeunt, & secundum Divini Numinis constitutionem (secundum naturam) certâ ratione sibi coordinatæ certam speciem pluralem exhibent, ad extrinsecus innuendam Auctoris rerum unici præsentiam omnipotentem, ab intelligentibus sanctè venerandam. Et spectatur

I. Vel abstracte, prout in mente nostrâ seorsim elucet, ut CORPUS MATHEMATICUM, h.e. abstracta partium extra partes ratio cohæsiva, tum dimensionalis (1) à punto, secundum (2) longum, (3) latum & (4) profundum; tum figuralis secundum terminationem dimensionum ad certos angulos con- & di-vergentium. h.e. secundum Figuras: utrumque tamen sine motu, saltem quatenus abstracta primò velut inspicienda rerum extensarum alijs mobilium Specimina, Germanicè Modell/ per immota Diagrammata nobis exhibentur. Unde, tanquam primò discenda, Corpora Mathematica dici solent.

II. Vel concretè, prout extra mentem esse verè solet, ut CORPUS NATURALE, s. partium extra partes, ad certam Speciem pluralem ita dispositarum, ratio mobilis extra mentem nostram concretè spectata, quæ constituitur & fit

vel primò, & quidem

vel absolutè primò, per

i. Creationem, ex nihilo puro præexistente.

Vel restringitè primò per

2. *Conservationem*, i. e. per rei præexistentis, sed seipsâ statim evanescentis, restitutionem ad esse posterius.

Vel *deinceps* per *Productionem*, ex præexistente transmutato, dum formæ posterioris privatio, quæ cum formâ priore materiam præexistentem occupârat, per ipsam formam posteriorem actualiter introducitam, priori formâ vicissim cœlante, compensatur, h.e.dum partes, quæ prius hoc modo dispositæ fuerunt inter se, nunc modo quodam ab illo planè diverso disponuntur. Id quod sit

vel sine mentis humanæ cooperatione,

3. per *Generationem* posterioris, priori corrupto, diciturque **CORPUS NATURALE** οὐαὶ ἔξοχην, quod quasi *natum* potius quam *factum* est:

vel cum mentis humanæ pariter & motricium virium cooperatione formam ipsam attingente

4. per *Factionem* vel *Effectionem*, diciturque **CORPUS FACTITIUM**, *Artefactum*, *Artificium*, *Opus*.

Productum proinde Corpus (quod potissimum in sublunaribus speatur) est

vel *naturale* s. genitum, ut sunt

1. non *viva*, simpliciter dicta Corpora

1. METEORA.

2. MINERALIA.

2. *vitalia*

3. VEGETABILIA.

4. ANIMALIA.

vel *artefactum*, & sunt

3. *Crassiora*, dicuntur **OPIFICIA**, suntque

1. *Præparata opificia*, calx, gluten, gypsum, cæmenta &c.

2. *Elaborata opificia*, Muri, aggeres, scamna, calcei &c.

4. *Subtiliora* dicuntur **ARTIFICIA**,

3. *Præparata Artificia*, pyrobolica, chymica.

4. *Elaborata Artificia*, aurifabrorum, & imprimis *Automata*.

§. 7. *Statutum* dicitur Corpus, cuius partes extra partes cum hominum consensu certum modum mentalem subeunt, & secundum Divini

vini Nutrinis institutum certâ ratione coordinatæ certam speciem pluralem exhibent, ad dirigendas hominum mentes alias divergentes, ut ad divinæ mentis imitationem, & inde pendentem ipsorum salutem, conspirent & collineent. Et principaliter quidem tanquam partes extra partes ita coordinantur

III. Vel *Homines ipsi* secundum Actiones voluntarias considerati, quas DEUS ipsis singulari præ cunctis animalibus prærogativâ liberas concessit, sed indice digito cordibus eorum, quorsum hæ dirigendæ sint actiones, ut rectitudinem obtineant, propensionem certam primitus impressit; mox ubi primi parentes actione temerariâ nihilominus delirassent, & ob eam impressionis hujus potissimum gradibus privati fuissent, ipse DEUS quædam, ad salutem æternam necessaria, Verbis revelavit; sed ad salutem temporalem necessaria, quibusdam ex minutis illius impressionis adhuc residuis colligenda, hominum industriae propriæ reliquit. Ad utrumque tantò perfectius obtainendum homines in societatem coire neculum habent, quâ CORPUS MORALE constituunt, quod Morum i. e. actionum liberarum ad utrumque scopum directarum ratione duplex est,

(1) *internum*, Corpus Ecclesiæ, vel ECCLESIA dictum, quod ex diversis hominum personis, tanquam ex partibus extra partes, ad unitatem fidei per revelationem ab ipso DEO præscriptæ morum sanctitate conspirantibus, constat.

(2) *externum*, Corpus Civitatis, RESPUBLICA dictum, quod ex diversis hominum personis, tanquam ex partibus, extra partes, secundum Divinam ordinationem ad reciprocum auxilii mutui binarium, sub regiminis & partitionis certâ s. determinatâ ratione (iub ratione statûs, h. e. sub certâ quantitate, proportione, seu formâ statûs) junctim primò statutâ, dispositis, constat.

IV. Vel ad statutum aliquod Corpus efficiendum coordinantur *Hominum Notiones*, faciuntque CORPUS NOTIONALE, quod ORATIO dicitur, & est

(3) vel *internum*, ORATIO nimirum interna, Corpus doctrinae, Systema, dictum, quod efficiunt *Notiones internæ*, secundum cognoscendi modum articialem inter homines, sub certâ conceptuum quantitate junctim statutâ, concurrentes.

(4) ex-

(4) *externum*, ORATIO, nimir. *externa*, dictum, quod efficiunt Notiones externæ, Phrases & Sermones, secundum artificialem enunciandi vel eloquendi modum inter homines, sub certâ verborum quantitate junctim statutâ, dispositæ.

CAPUT II.

De Principio Corporis puro, seu de Conceptu totius Essentiæ saltem indistincto, quem dicimus *Materiam*.

§. I.

In omnibus ejusmodi continuis seu connexis, & certâ ratione conjugatis & constructis Copiis, h. e. in omnibus Corporibus, sicut in rebus quibuscumque, præcipue tamen in *Corporibus naturalibus* (de quibus omnia, quæ hic dicuntur, principaliter & directè sunt intelligenda) primo statim loco considerari debet duplex essentiæ cognoscendæ *status*, binis positionibus *quaterna Principia* largiens, nempe

1. *Signatus* & *idealis*, qualem res in mente nostrâ tenet, quoties eam contemplamur, ubi per Ideam præconceptam semper nobis præsens est, & Objecti vel Subjecti cognoscendi rationem exserit. Nam, siue reipsâ sit in rerum naturâ, siue non sit; perinde tamen ejus Idea mentem afficit, ac si reverâ coram nobis extra mentem hic spectaretur: quod ipsum ineffabile cognoscendi, docendi, deliberandi, sibi prospiciendi, subsidium largitur.

2. Status *exercitus* & *actualis*, quâ res extra mentem Hic & Nunc se reipsâ sistit, dum existit. In utroque Statu notanda duplex illa cum cognoscendæ rei *positio*, tūm ipsius oppositi *remotio*, quarum illa cognitionis plagam & quasi regionem directam sequitur; hec ad plagam cognitionis adversam collineat, ut res utrinque, veluti *pro & contra*, clare perspiciatur. Et *POSITIO* quidem

1. quoad statum Essentiæ *si natum*, est

1. *Pura*, quâ res indistinctè, sine modo, concipienda, supponitur.

2. *Modalis*, quâ res sub certo modo distinctè spectatur,

2. quoad Essentiæ statum *exercitum* est

3. &c.

3. Si-

3. Simultanea, quâ res indivisim , ut tota simul i. e. semel extans, supponitur,

4. Singularis , quâ rei singulæ rationes essendi juxta se mutuò sigillatim extare concipiuntur :

REMOTIO verò,

(1.) quoad Statum Essentiæ signatum, pro re

1. purè concipiendâ, retrospicit ad ejus Nihilum, seu NULLUM, indistinctè:

2. pro modaliter ponendâ, reponit ejus Modi PRIVATIONEM:

(2.) quoad exercitum Essentiæ Statum,

3. pro re simul extante, PRÆTERITUM aut Futurum intuetur.

4. pro rei singularibus collocatis , nudum SPATIUM & Vacuum relinquit.

§. 2. Pura positione Corpus naturale (v. g. *Lapis*) nihil aliud est, quâm partes extra partes , quatenus quælibet intrinsecus indistinctè, sine modo, sine figurâ, sine formâ, sine certo situ, (præter nudam Extensionem,) adeoque sine sitûs mutatione seu motu, spectatur. Et licet partes extrinsecus distinctè h. e. discrete, quælibet ut una pro se, considerentur ; si tamen Numerus , quem unitates illæ constituant, maneat indefinitus, adhuc indistincta seu pura positio dicitur, quippe quâ concipitur indefinita congeries partium & essendi rationum, hoc est , copia, pluralitas, consortium, commercium indistinctum & indeterminatum, rerum diversarum (terrearum, aquearum) quæ quidem extra juxtaque se mutuò positæ sunt ; sed in ipsis hâc primâ suppositione nulla certa ratio talis vel talis sitûs, nec ullus etiam motus i. e. nec mutato sitûs, nimirum actualis, attenditur (nam potentia vel aptitudo motum in se suscipiendi non prorsus excluditur, sed tacite concessa supponitur) modò partes intrinsecus indistinctim, i. e sine consideratione diversitatis quam habent inter se, considerentur, utus extrinsecus distinctim h. e. discrete , se fstant, dum in hac indistinctione suâ quælibet, ceu diximus, ut una vel ut unumquid, seorsim & pro se spectatur.

§. 3. Quod si verò partes, simul omnes præter intrinsecam indistinctionem, etiam extrinsecus indistinctè spectentur, & sic utrumque simpliciter indistinctè, nimirum intus & extra sine distinctione , (cum

sine diversitate, tum etiam sine separatione mentali, quam dicimus *discretionem*) considerentur, ita quidem ut nihil distinctionis, ne quidem extrinseca, nempe discretio partium, nedum ulla determinatio vel aestimatio, simul attendatur; tunc partes omnes, seu partium *universus Numerus*, (sine tamen estimatione, sine responsione quæstio. ni quot?) intus & extra pure simul & confusè spectata dicuntur MATERIA seu *subjectum quod*, nempe subjectum *quod* certo modo (postea considerando) dispositum est & cohæret: Subjectum *quod*, modum & rationem seu formam (postea considerandam,) ipsumque Nomen certi Corporis sustinet: Subjectum, *quod* sub certo modo mox considerando nobis jam nudè datur & in hunc finem proponitur: ab ipso tamen Modo conceptus hic initialis, quatenus Materiam notat, præscindit: & insuper, uti diximus, ipsam discretionem h. e. extrinsecam partium inter se distinctionem, quatenus Materia strictè dicitur, negligit, nec attendit, quæ tamen alias adhuc in ipsâ purâ suppositione locum habet, quippe quod discretio nihil modalitatis realis involvat, nec quicquam essentialis & intrinsecæ diversitatis importet, à quâ solâ cognoscibilis alicujus materialis h. e. indistincta, s. pura suppositio sibi cavet.

S. 4. Scilicet purus & indistinctus Corporis conceptus, uti totum Corpus saltem ut *subjectum totale nudum*, ut *Materiam*, refert; ita partes Corporis ut *subjecta partialia nuda*, quæ *numerum* (utut indefinitum) faciunt, paucis, ut *materialia*, supponit, utrobique sine mentione modi, qui Subjectum totum, ut tale quid, ejusve partes, ut tales, denominet, & ita certâ ratione modificet; sed præciso potius i. e. mente seposito quovis eam materiam distinguente modo. Licet reipsâ Subjectum aliquod sine modo quodam esse nequaquam possit. Indistincta proinde seu pura Corporis suppositio duplex est, vel *utrinque sine divisione*, sive reali sive saltem conceptibili, talis; & eatenus MATERIA dicitur: vel *intrinsecè tantèm sine divisionis & diversitatis notâ* talis, dum partes neglecto reali vel essentiali proprioq; modo considerantur, una sicut altera connotata tamen extrinsecâ distinctione h. e. discretione; quo casu, loco Materiæ, NUMERUS, (licet indefinitus & indeterminatus,) dicitur. Ut adeò *Numerus à Materiâ* saltem extrinsecâ distinctionis h. e. discretionis connotatione differat.

§. 5, Sed

§. 5. Sèd hæc indistinctionis & Materiæ seu Numeri consideratio magis *interna* dici potest , quæ Corpus ab intra spectatum, h. e. partes intra complexum Corporis comprehensas & inter se relatas, concernit.

Præter hanc , etiam *externa* Materiæ vel Corporis indistincte spectati consideratio datur, quâ (nullâ partium mentione factâ) Corpus, tanquam *totum* subjectum, *extra se* refertur ad alia subjecta, sed similiter, ut ipsum, indistinctè spectanda , non attendendo modum corporis specialem , quo ab illis aliis subjectis differt, & in esse proprio constituitur ; sed respiciendo saltem communem rationem subjectivam, quâ Corpus cum illis subjectis convenit , ipsisque *simile* vel *æquale*, vel, quod perinde est, cum ipsis *idem*, dici potest.

§. 6. Hic ipse conceptus indistinctus Corporis, ut totius ad extra relati, *Materiam* quasi *respectivam* Corporis suppeditat , quæ nomen *Generis* sustinet. Indistinctus enim totius Corporis conceptus , ad extra, dicitur *Conceptus genericus* , & absolutè **GENUS**, quod in ipso Corpore nihil aliud est, quam indistincta Corporis conceptibilitas, quâ totum, sine distinctione suæ proprietatis ab aliis totis aliter constitutis, potius *æquè* ac alia tota subjecta, (similiter ut alia,) concipitur, ut eatenus *idem* cum aliis esse dici possit. Ita *Silex* indistinctè consideratus, sed ad extra v. g. ad *Gemmam* similiter indistinctè spectatam relatus, cum ipsâ convenit in materiâ respectivâ tanquam in eodem genere. Nam similitudo vel *æqualitas*, h.e. *æqualis* conceptibilitas, quâ *silex* cum *gemma* convenit , v. g. *mineralitas*, largitur conceptum genericum, & materialem ad extra, quâ *silex* indistinctus est à *gemma*, quâ non differt à *gemma*, sive quâ *similis*, & quidem summè *similis*, i. e. *æqualis* est *gemma*, quâ cum *gemma* dīci potest *idem*. *Silex* enim est *Minerale*; sed & *gemma* est *minerale*; ergò *silex* & *gemma*, saltim eatenus, *idem* sunt, quatenus communem rationem inter se fovent.

§. 7. Et sic ad puram Corporis suppositionem spectat **GENUS**, quod idem est ac *Materia* seu *Numerus*, nisi quod *Genus* respectum simul ad extra connotet in toto Corpore , cùm *Numerus* partium & inexistentia *Materia* constitutiva saltem intra substantiam Corporis terminentur. Est enim *Genus*, quatenus in Corpore spectatur, nihil a-

Iud, quām conceptus indistinctus corporis totius, quo totum Corpus purē se sistit, ut *unum quid*, sed cum connotatione *similitudinis* aut *æqualitatis* ad alia plura, quæ similiter ita se habent, & talem conceptibilitatem æquè sustinent, & eatenus *idem* cum corpore sunt. Ita mineralitas in silice, tanquam Genus, est conceptibilitas silicis totius indistincta, cum connotatione similitudinis ad gemmam, & ad alia quædam silici quoad hanc conceptibilitatem similia, quā silex purē concipitur, aut *unum ex numero* Mineralium indefinito, sicut & gemma, metallum, & alia, quodvis *unum ex eodem Numero* Mineralium indefinito constituit.

§. 8. Recurrit igitur Numerus etiam in relativā totius Corporis suppositione purā vel indistinctā, non quidem numerus internus partium, sed externus rerum ipsi toti Subjecto similiū. ex quarum numero (qui dicitur Genus externum) ipsum Subjectum est unum, ipsum abstractè loquendo Multitudinis illius unitatem facit: ut intelligatur Materiam Corporis neutro modo quicquam aliud esse quām Numerum, sive Corpus absolutè spectetur, sive relativè. In ipso quidem Corpore, tanquam in altero termino relationis. Genus (internum) h. e. indistincta conceptibilitas, unitatem saltem, & sic *principium numeri*, facit, sed *participativum*, quod ipsum Numeri iuxta proprietates & accidentia participat, adeoque, nisi strictè loquaris, ipsum etiam Numeri nomen & essentiam tuctur. (Unitas enim æquè ac multitudo numerari potest: æquè impar est ac ternarius: æquè primus & per multiplicationem incompositus est numerus ac binarius aut ternarius.)

§. 9. At si terminum relationis utrumque simul sumas, Corpus nempe propositum, tanquam unum; & reliqua Subjecta similia, singula tanquam una, quorum intuitu Corpus ita conciditur, ut unum ex multis, quæ similiter sunt unum, & unum, & unum &c (Silex, gemma, plumbum, calx &c.) jam *verum Numerum Multitudinis* habes, qui conceptum Corporis & similiū (silicis & reliquorum) indistinctum, adeoque Materiū ad extra spectatam, constituit. Qui numerus multitudinis, uti similiter indefinitus est, ita eodem nomine *Generis*, alio tamen significatu, venire solet, Nempe quatenus **GENUS** est *externum*, quat. ultra propositum Subjectum etiam ad alia similiū.

similia se extendit, quæ simul sub hoc nomine dicuntur, non tamen collectivè sed distributivè: ita quidem, ut omnibus ex æquo conveniat hoc nomen, & quodvis totam ejus vim, & valorem internum, totaliter in semet ipso complectatur. (Ita Mineralitatis vim omnem & filex & metallum, & gemma, quodlibet totaliter, possidet) utue vim Generis externam, nimirūm ampliudinem illam externæ Consignificationis, nullum singulare prætendere possit.

§. 10. Duplex igitur est Genus,

1. *Internum*, sive conceptus unitatis in quāvis re, quæ pluribus est similis, quatenus est unum ex illis; &

2. *Externum*, nempe conceptus multitudinis omnium similiūm, sed indefinitus, rationem unius Commercii, non Collectivi, sed Distributivi, nomine singulari referens, & sic *Unum*, sed *versale* seu magnum & relativo-distributivum h. e. *Universale*, constituens.

§. 11. Intelligitur hinc, quod pura suppositio Corporis quatuor denominations numericas Corpori largiatur,

Binas ad intra, dum partes corporis, ita pure & intrinsecus indistinctè se sistunt

1. *Sine discrezione*, dicunturque MATERIA, tanquam *Essentiale principium* Corporis constitutivum, ut numerus indiscretus.

2. *Cum discrezione*, cum extrinsecâ distinctione (quam puritas & essentialis indistinctio non excludit) dicunturque, NUMERUS, nempe Multitudo, Congeries. Copia discretè spectata.

Binas ad extra, dum totum Corpus ita purè se sistit

3. *Seorsim*, ut UNUM ex Número similiūm, quod est conceptus genericus in Corpore; vel conceptibilitas indistincta, quæ, cum distinctivâ conceptibilitate (cum differentiâ) q.s. concreta constituit Speciem certam, tanquam Ideam Corporis completam.

4. *Iunctum*, ut IDEM cum reliquis similiibus, sub uno genere comprehensis, quod est conceptus Genericus, ipsumque Genus extra Corpus, ut abstractum & Universale, tanquam quid extra Corpus cadens, ita tamen ut in artificio compendiosè multa cognoscendi concipiatur, ut *Causa Materialis*, ex qua Corpus (idealiter) constitutum & adhibito simul certo modo, (saltē quoad Idealiter & signatè spectatam Essentiam,) compositum intelligitur.

§. 12. Sicut enim ex argillâ, quatenus adhuc extra ollam:

in fodinâ spectatur , tanquam ex causa materiali , juxta planam infra figuram , à latere rotundam , superius patentem & cavam , etiam antequam operatio sequatur , præconceptam , tanquam juxta causam formalem , à figulo physicè fit olla ; ita metaphysicâ generatione similiter ex genere mineralium adhuc extra faciendam ollam constituto , tanquam ex causa materiali , juxta rationem siliciformem exteriùs adhuc præconceptam disposito , per naturam artis cognoscendi constructus & compositus dici potest Silex .

§. 12. Sed hæc omnia sapiunt adhuc *indeterminatam* & saltem denominativam ipsius Indistinctionis rationem , quâ puritas & indistinctio (primum Corporis cognoscibilis principium) saltem ut qualitas spectatur , & ad quæstionem *qualis Indistinctio sit* respondetur . De *quantitate* indistinctionis post alterum principium commodiùs agi poterit .

§. 31. Hæc igitur de *Positione purâ* dicta sunt . Quod *Remotionem puram* attinet , quâ ne quidem aliquid indistinctionis (nedum distinctionis & proprietatis) attenditur , sed res ipsa tota , quanta quanta conceptibilis est , è mente removetur & excluditur ; facile patet , quod hoc ipso menti cogitanti pro subiecto cogitationum remaneat NIHIL . Quod ipsum , si discretæ positioni simul opponitur , vocari solet NULLUM , h. e. *Ne ullum* , quasi nec unum , nedum duo vel plura . Quapropter ut *Materiæ* rō Nihil ; ita *Numero* rō Nullum , ex adverso quasi stat , ut remotâ materiâ , nihil ; remoto numero , Nullum , remaneat . Utroque simul dicto germani plenam negationem innuunt , cum dicunt , *Nihil* und *Nichts* .

CAPUT III.

De Principio Corporis modali seu de Conceptu totius Essentiæ distinto , quem dicimus Formam .

§. 1.

Modali *Positione* Corpus (Lapis) nihil aliud est , quam certo modo dispositæ , vel potius compositæ , partes extra partes , h. e. *Numero*

Número partium extensivarum (terraquearum) indefinito constans materia seu subjectum totum, ut unum ex certo similiū numero seu Genere, quatenus certo & peculiari modo dispositum est, ut certæ distinctæque Speciei vel Essentiæ (Lapidis) rationem & denominationem habeat. Recurrit igitur in hac positione Numerus tanquam subjectum antea pure spectatum; cui certus modus nunc imputatur, cum quo Numerus quasi concretus certam Essentiam (Lapidem) constituit.

§. 2. Ipse verò *Modus* (Lapideitas) præcisè nihil aliud est, quam certa numeroque modali constans cohæsio, dispositio, mutua concernentia, s. relatio, & quidem continua, partium & essendi rationum omnium (quam vulgò dicimus *Formam* & *Essentiam* formalem, *distinctam quidditatem*, uno verbo *Qualequiditatem* seu *Talequiditatem*) quæ Subjecto s. Materiæ (terraqueæ) tanquam indistinctæ quidditati contradistincta, alterum ipsius corporis propositi (Lapidis) Principium Essentiale, nempe distinctivum, exhibet: de quo frequentissima quæstio solet esse.

§. 3. Cognoscitur aurem hæc distincta quidditas & forma vel *indicative* tantum, si forma tota simul, sub uno certo nomine, quod cunque fuerit, indigitatur, (ut in Lapiðe, lapideitas;) vel *explicative*, quoad omnia requisita, per Computationem, quando partium ipsarumque dispositionum, situm & motum, rationes singulares, quibus tota forma constat, ordine computantur. h. e. quando partes quoad situm & motum, quatenus hoc ipso certam & determinatam proportionem inter se tenent, etenus exponuntur, ipsæque rationes sigillatim non tantum ordine recensentur & enumerantur; sed & estimantur, & modali numero, quo gaudent inter se, definiuntur, v.g. u. d. artes Corporis (partes terraqueæ lapidis) tantâ vel tantâ, (nec majori nec minori) ratione sigillatim gaudeant, tñm in semet-ipsis, singulæ secundum particulas & terminos suos; tum inter semet-ipsas, secundum concursum mutuum, binæ cum binis, in complexu totius; tum extra totum suum, omnes inter alia, circa se continuo disseminata, Consortii mundani corpora. Paucis, quod. *tot* vel *tot* partes, *tantum* vel *tantum* situm & motum inter se simul cum aliis, aut seorsim ab aliis, sustineant, & aliorum exserant, ut *tantus* vel *tantus* effectus inde resultet.

§. 4. Prior cognitio, nimirum *indicativa*, tantum inter principia refertur; posterior verò, nimirum *explicativa*, scientiam perfectam, non nudum principium, largitur. Interim & hæc ipsa, nempe perfecta cognitio, saltem promissivè, statim initio simul proponi debet, ut animus ad eam, tanquam ad præcipuam deinceps capiendam, præparetur, ne si nihil initio moneatur, sola præliminaris & *indicativa* cognitio, quæ sæpius ipsa satis adhuc prolixa est, utramque paginam facere sibi præsumat, mentemque præoccupatam inducat, ut principalem scientiam aversetur, meritis præliminaribus tam operosè, vel ad nauseam, inculcatis.

§. 5. Cœterum ut principium *Corporis purum* (*Indistinctio*) rationem suam denominativam quadrifariam in præcedentibus exseruit; ita principium *Corporis modale* (*Distinctio*) quaternario subsit, & conceptibilitatibus quatuor se spectabilem reddit, quarum binæ *modum Corporis ad extra* denominant, binæ *modum ad intra* definiunt, aut saltem intimant.

Modus corporis ad extra concipiatur sub ratione DIFFERENTIÆ, diciturque *Forma Metaphysica* seu *Logica*, quæ duplex est, & spectatur vel *extra corpus*, vel *in ipso corpore* proposito.

§. 6. *Extra corpus* spectata *Differentia* nihil aliud est, quam *respectiva negatio*, quâ corpus hoc, quod antea materialiter, ut subjectum, sub certo Numero sive Genere concipiebatur, nunc ad illius totius Numeri partiales numeros, & imprimis ad duas oppositas ejus turmas, restringitur, ita quidem, ut altera negetur ad Subjectum hoc pertinere, vel potius, ut negetur, Subjectum ad hanc turmam pertinere. Concipiatur itaque subjectum differentialiter primò, quatenus certam totius numeri sive Generis partem excludit, & ab eo præscindit; innuiturque, quod *corpus* sub illâ numeri s. generis parte, s. sub illo numero particulari, non sit: v. g. quando silex, antea materialiter (ut *Lapis*, sive quod silex unumquid ex numero lapidum sit,) conceptus, nunc exclusivè concipiatur, tanquam *non pretiosus lapis*, i. e. tanquam non ex illâ parte Numeri sive turmâ lapidum, quâ gemmæ continentur, sed extra partem hanc, extra cohortem hanc, constitutus.

§. 7. *In ipso Corpore*, spectata *differentia* nihil aliud est, quam

quām *positio respectiva*, quā corpus hoc, (silex) quod antea non tantum materialiter, sub certo Numero communi s. Genere (Lapidum) sed & partim formaliter, negativē nimirum, quod non sub hac turmā, (non sub lapidibus pretiosis) sit, concipiebatur, nunc etiam ex altera parte formaliter concipitur, nimirum positivē, tanquam Subiectum, quod sub hac altera distinctā turmā Numeri communis (sub lapidibus vulgaribus) locum habet, & ita quod certae speciei sub hoc Genere, sive certo Numero particulari totius Numeri communis, addictum est, qui particularis Numerus ab altero particulari distinctas rationes habet.

§. 8. Recurrunt igitur & hīc ipsi Numeri, nec forma seu modus quicquam est, nisi Numerus subsit. Sed utriusque Numeri ratiū expressa sit mentio, propterea, quod numericam rationem brevitätis ergo certis nominibus, Substantivis vel Adjectivis, involvamus, v. g. quando d' *cimus*, *silicem* esse *lapidem* (non pretiosum sed) *vulgarē*, i. e. esse unum ex numero communi lapidum, non autem unum ex numero speciali gemmarum, sed unum ex altero speciali numero, nempe vulgarium: Nomina namque cuncta rationem numericam habent, quippe *singulariter* unum, *pluraliter* multitudinem, innuentia, nec quicquam ultra numericam rationem important, quām Relationem similitudinis aut dissimilitudinis, quā res & essentia definienda partim cum quibusdam conveire, partim cum aliis disconvenire, subinnuitur. Quale quid autem illud præcisè sit, in quo res cum re convenit, aut à re distinguitur, obiter saltem & levi brachio, confusè magis innuunt vocabula Generis & Differentiarum, in posterum, ubi modus ad intra definitur, clariū explicanda.

§. 9. *Modus corporis ad intra* partium intuitu sic dicitur, & se sicut sub ratione DISPOSITIONIS, diciturque *forma physica*, quæ, saltem denominativè considerata, spectatur vel *absolutè*, quatenus singulas partes, quamlibet seorsim, afficit; vel *relativè*, quatenus partes inter se relatas, plures inter se collatas, afficit. Utrobius dispositio spectatur, 1. *Simplicer*, vel ut *una*, diciturq; *SITUS*; vel ut *plures*, *una* post alteram, diciturq; *MOTUS*: 2. *Mixtè*, diciturq; *FORMA*.

§. 10. *Absolutè* si spectetur Dispositio saltem in una parte corporis & quidem, ut *una* dispositio, vocari potest *situs absolutus*, & est vel

C

purus

purus, quo res se sistit ut rem aliquam, ut aliquid: qui situs adhuc in ipsam Materiam primam redundat, vulgo dicitur actus entitatus; vel *formalis*, quo sub reali modo res se sistit: qui situs potissimum huc spectat, ipsiq; Materiæ primæ denegatur. Cæterum quoniam quælibet pars corporis naturalis penitus inspecta corporalem rationem habet; ipsa quoque dispositio partis unius, corporalis erit, i.e. similiter, ac corpus aliquod totum, etiam ipsa pars unaquævis erit certo modo disposita. Nec enim progresu cognitionis discretivarū ad intra terminus aut finis inveniri potest. Sepositā proinde penitiori dispositione vel situ formali cuiusque partis in corpore, (quæ progresu non terminabili situalem rationem similiter, ut corpus totum, intra complexum sui continuat) dispositionem ejus ad exrra saltē attendimus, quâ corporis pars unaquævis circumcirca clauditur, hoc est, certâ *Figurâ* modificatur. Unde modus & forma seu dispositio corporis ad intra quoad unamquamq; partem seorsim, dicitur abstractè **FIGURA**, concretè **FORMA**, quod nomen postea toti dispositioni partium omnium inter se mansit.

§. II. Relativè si spectetur dispositio, sed adhuc ut una dispositio, quatenus pars ad partem unâ certâ ratione ponitur; illa *situs respectivi* nomine venire solet, & est (1) *Coniunctio* vel (2) *Disiunctio*, nempe quando pars cum parte conjuncta, vel à parte sejuncta corpus constituere juvat, quæ duæ respectivi sitûs unius rationes dicuntur *pure*, quod nullâ connotatione motûs, etiam potentialis, inquit, nentur. (3) *Convergencia*. (4) *Divergentia*, quæ duæ sitûs unius respectivi rationes dicuntur *modales*, quod propendentiam & directionem ad motum, tanquam potentialiem motum, connotent. Ad hæc quatuor Capita summa Dispositiones omnes, ut situs relativi, tanquam ad Elementa quatuor sine motu spectata, reeurrunt.

§. 12. Absolutè si spectetur corporis Dispositio saltim in unâ parte corporis, sed pluraliter, hoc est si spectentur dispositiones plures, una dispositio post alteram in eadem parte, vocari ea solet *Motus absolutus*, quo pars corporis unum situm cum alio successivè mutat. Contingit autem mutatio.

V Situi *pure*, quando res mutatur

Sim-

I. Simpliciter,

1. à non esse ad esse : dicitur *Creatio*.2. ab esse ad non esse ; dicitur *Annihilatio*.2. Multipliciter, ab esse prius ad esse posterius, diciturq; *Duratio*.

II. Situi formalis

a) ratione solius formæ

I. vel *totalis*, quando res mutatur & digreditur1. à tali non esse ad tale quidesse, diciturque *Generatio*.2. à tali esse, ad tale quid non esse, diciturque *Corruptio*.b) vel *partialis*, diciturque *Mutatio*, ratione *terminorum*,3. *Talis modificatio*,4. *Alius modificatio*. Sed ratione rei dicitur1. *alteratio directa*.2. *alteratio reciproca*,3. *augmentatio*,4. *diminutio*.m. Ratione formæ pariter & materiæ, diciturque *Latio*.

§. 13. *Relativa* si spectetur dispositio, pluribus in partibus simul, & quidem *Pluraliter*, si plurium partium dispositiones plures, uocæ post alteras hīc, adversus unas post alteras illic, simul spectentur; vocari solet *Motus relativus*, quo partium diversarum Motus diversi certo modo inter se progrediuntur, diciturque 1. *Cur-sus* 2. *Recursus* 3. *Concursus*. 4. *Discursus* Ad hæc quatuor Capita summa, tanquam ad 4. Elementa, Motus omnes reducuntur.

Hæc igitur sunt illa bis quaterna capita Modorum naturalium (quos modi corporum moralium & notionalium imitantur,) simplicia, quibus inter se mixtis tot qualitates constituantur. Ultraque tanquam principia vel inchoamenta cognitionis hīc indicat sufficiat.

CAPUT IV. De gradibus Materiæ.

S. I.

Atque sic utramque positionem in statu Signato, puram nimirum & modalem, h. e. indistinctam & disunitam subjecti præcognitionem,

C 2

tionem,

tionem, inchoamenti sive *Principii* loco descripsimus: Ut autem *Aëstimatio* non inter principia, sed ad principalem scientiam pertineat, si velut *executivè* sumatur, prout exercetur, cum indistinctæ pariter atque distinctæ rationes ad pondus & ad mensuram exponuntur & exiguntur: *Promissivè* tamen & *indicativè*, vel *indigativè*, necessum est, ut & inter principia nonnullam ejus faciamus mentionem, ne prorsus hic neglecta pro planè derelicta, vel pro nullâ, videatur haberi, præsertim ab iis, qui *Principiis* tantum inhærendo scientias leviùs attingunt.

§. 2. Quapropter, ut quantitatem & aestimationem tum indistinctionis, tum distinctionis, eminus saltem hic inspiciamus, notandum est, quod in corporibus, & quæ ac in aliis quibuscumque rebus, diversi gradus inveniantur, quibus indistincta & distincta ratio conceptibilitatis se determinatè listit, ut *tanta* & *tanta* possit aestimari, sive magis absolute corpus consideres, & totum saltem ad partes suas quas continet referas, ubi *gradus Cognoscibilitatis ad intra* deteges; sive magis respectivè totum corpus propositum ad alia quasi Collateralia referas, ubi *gradus Cognoscibilitatis ad extra* deprehendes. Utrobius tum *ratione plagarum* ad quas aestimatione respectiva collineat; tum *ratione valoris* & ipsius genuinæ determinationis, quam aestimatio directa vel absoluta petit.

Gradus indistinctionis ad intra sunt, qui spectantur in corpore, quatenus concipitur ut MATERIA. Est autem *Materia* vel *prima* vel *secunda*. (En! & hic Numeri se produnt.) *Materia prima* subdistingui potest in *Materiam primò primam*, & *Materiam deinceps primam*.

§. 3. *Primò prima Materia* nihil aliud est, quam simpliciter omnimodè indistinctus (& simul indiscretus) subjecti conceptus, planè nullâ modalitate connotatâ, dicique potest *Materiale primum* sive *Materia prima Metaphysica*, quam corporis partes (& quæ ac aliæ res quæcumque) concipiuntur, quælibet, aut omnes simul, ut unum quid, ut *aliquid* saltim cogitabile. Quod si partibus indistinctissimè sic, ut *Materia primò prima* præconceptis extrinseca distinctio s. discretio per mentis operationem accedat & imputetur, habebitur in ipso corpore *Numerus ille abstractissimus omnibus omnino*

omnino rebus conveniens, qui *naturā* ἔχοντες NUMERUS dici, & *Essentia* omnibus contradistingui solet, quippe cujus unitates ab omni modalitate (nimirum à reali) præscindunt ; utut modalitatem aliquam notionalem, etiam in hoc abstractissimo statu, secum quali vehant, quā saltim aptitudo distinctionis concessivè subinnuitur: aut, si sit actualis dicenda, nuda Discretionis diversitas tantum erit, non rerum numeratarum ; & propterea notionalis potius, quam realis, dicenda veniet, qua vices ipsius discretæ sumptionis (quoties nempe res ita discretè sumatur, quoties numeretur) indicantur, plerumque sub adverbiali voce VICIUM, *semel*, *bis*, *ter*, *quater* &c. qui dicuntur Numeri modales. cùm illi, qui neglectā distinctionis aptitudine secundum nudam indistinctionem res quascunque referunt, vel qui neglectā discretionis discretione res quascunque nude saltim discretas sistunt, ut *unum*, *dūo*, *tria*, *quatuor*, &c. purorum Numerorum nomen, quasi *naturā* ἔχοντες obtineant.

§. 4. *Materia deinceps prima* nihil aliud est, quam secundum quid omnimodè indistinctus (& simul indiscretus) certi subjecti conceptus, nullā, quoad illud genus Entis, modalitate connotatā. Dicitur in Physicis *naturā* ἔχοντες MATERIA PRIMA, quā corporis partes concipiuntur, ut unumquid extensum *ut aliquid extensum*, non, ut TALITER extensum. Huic materiae primæ si discretionem superaddas, hoc est : si partes extensas in eodem corpore tanquam discretas concipias, habebis, *numerum* illum minus abstractum, quem vulgo præcipue prædicamentalem dicunt.

§. 5. Sicut autem abstractissimus numerus purus, tanquam *Materia primò prima* sibi comitem & veluti proprietatem entitativam habet aptitudinem distinctionis, quæ se per ipsum Numerum modalem h. e. per ipsius discretionis discretionem in antecedens exferit, quā certis & distinctis, i. e. discretis vicibus idem numeratur, eam verò principaliter essentia quædam actu distincta, quæ realem diversitatem compensat inducit ; ita numerus hic prædicamentalis *Materia prima physica* dictus, præcisā quidem distinctione reali (quo ad res physicas,) spectatur, sed perpetuam aptitudinem distinctionis physicæ, tanquam proprietatem, includit, quæ se per ipsius Materiae distinctum conceptum, quem dicimus

actum entitativum, in antecessum exserit, quo distinctis cogitationum actibus indistincta materia concipitur; eam vero principaliter forma quædam in Physis actu distincta suscitat & in realem actum deducit. Unde Materia Formam (sicut Numerus Essentiam) tantoper dicitur affectare, ipsaque forma quævis est potentia materiæ semper educi concipitur. Quæ omnia subtile quidem, sed nudum artificium cogitandi de corpore signatae spectato sapiunt.

§. 6. *Materia secunda* subdistingui potest in *remotam* & *proximam*. Utraque nihil aliud est, quam remissè distinctus & simul indiscretus subjecti conceptus, qui ab ulteriori modalitate, quam re ipsâ tamen admittit & habet, præscindit, hoc est, quam non attendit; anteriorem tamen modalitatem expresse dicit & conceptu simul involvit. Ita lapidis materia secunda sunt partes aqueæ, terreæ, limus & evaporationes, ex quibus coalescit, quatenus sine distinctione ulteriori, præsertim autem sine specificâ forma lapidis, hæc omnia spectantur; & è contrariò, quatenus distinctas rationes anteriores v. g. terreatem, aqueitatem & reliquas, expresse vel tacite simul involvunt. Unde iam in antecessum patet, quod in eadem re materialia cum formalibus coincident, cum distinctæ rationes eadem, alio saltem respectu, statim sint indistinctæ rationes, differentiâ tantum in quantitatibus respectivis (in rō magis & minus) hærente.

Proximam autem *materiam* in primis eam dicimus, ex quâ præexistente corpus aliud proximè componitur, estque nihil aliud, quam ipsum corpus aliquod certum & præexistens, quod transformatum transiit in nomen & rationem aliis inde constituti.

§. 7. Scilicet quocunque Subjectum certo modo formatum præexistat; illud, si transformetur, materiam secundam, & quidem proximam, posteriori corpori largitur, quod ex illo transformato formatur. Potestque nonnunquam circulus committi; ut unum alteri, (nimirum quod antea posterius erat, tum priori; nunc tamen illud, ut prius, huic, ut posteriori) materiam secundam vicissim præstet: quod facile quilibet intelligit, ut ut hoc non in omnibus rebus æquè commodè procedat, si naturæ ductum ordinarium sequaris, ubi v. g. ex arenâ vitrum facilius, quam arenam ex vitro, resultare videbis; extra ordinem autem, si Motoris primi potentiam absolutam respi-

spicias, sicut ipsa singulis momentis omnia simul (quodvis in eadem materiam pariter & formam) directe restituit, hoc est, *aenno*, quod est *de novo*, facit ut sit, quod vulgo *conservare dicimus*; ita velut in transversum procedens natura naturans quidvis ex quovis eadem facilitate facere potest. Quae potentia, si procedat ordinariè, similiter, & solite; dicitur *ordinaria*, cui pro conceptu tantum objectivo respondet in rebus ita mobilibus (certis respectu certæ formæ) limitata potentia passiva, quam vulgo dicimus *subjectivam*: si procedat extraordinariè, dissimiliter ac alias, non solite; dicitur *extraordinaria*, cui pro conceptu tantum objectivo distincto respondet in rebus ita mobilibus omnibus illimitata Potentia passiva, quae vulgo dicitur *Obedientialis*.

§. 8. *Gradus indistinctionis ad extra* sunt, qui spectantur in corpore quatenus concipitur ut unum ex certo genere, breviter, ut GENUS. Est autem Genus vel summum vel subalternum. Genus summum subdistingvi potest in Genus primo. summum, & Genus deinceps summum. Primo summum Genus in ipso corpore spectatum, I. conceptus primo summè genericus corporis, est simpliciter omnimodè indistinctus corporis conceptus (adeoque Materia primo prima) sed relativus ad exteram quævis Entia, quatenus omnia inter se sunt similia, nempè conceptus, quo corpus se sifit ut subjectum aliquod cogitabile, seu tanquam unum quid, quod, æquè ac res alia quæcunque, nobis proponi potest, ut subjectum, quod certo modo, seu verò seu saltem imaginario, se habere cognoscendum est. Quod si corpus, ut unum quid, cum omnibus alijs subjectis, similiter ut unus, ita discretè, sed distributivè, simul sumas, habes numerum illum abstractissimum, omnium nempè rerum omnino; quem si simul unâ tantum Ideâ (quæ sit ab omnibus abstracta) velut extra res omnes in mente seorsim formatâ referas, habes Genus illud primo summum velut extra res omnes omnino, de quibus cogitari potest, spectatum, quo representantur omnes res ad minimum eanterius inter se similes & æquales, ut æquè numerari, vel alias ad cognoscendum æquè proponi possint. Estque adeò Genus illud primo summum extra corpus, & extra res omnes in mente nostra spectatum universale primum, τὸ ΉΝΝΙΜΟΔΟΣ ΚΩΣΤΟΣ dictum, quod omnia sub ambitu suo continet.

Genus.

Genus deinceps summum in ipso corpore, est secundum quid omnimodè indistinctus corporis conceptus (adeoque Materia deinceps prima) sed relativus ad extra , quo corpus v. g. silex, & quæ ac aliud corpus, v. g. lignum, se fistit ut extensum quid. Quod si silicem, lignum, & quævis alia similiter extensa, discretè sed distributivè, simul sumas, habes illum numerum minus abstractum, omnium nempè, sed solorum, corporum, cuius Idea sive Species intelligibilis extra corpora quævis in mente nostrâ seorsim velut existens, est Genus illud deinceps summum, τὸ extensum , seu τὸ CORPUS ut sic, dictum, quod omnia corpora sub ambitu suo continet.

§. 9. Genus corporis subalternum est remissè indistinctus corporis conceptus, ut minera respectu silicis: sive mineralitas spectetur in ipso corpore proposito tanquam singulare quid (v. g. quando silex dicitur esse minera) sive spectetur extra corpus propositum, ut universale, quando non tam silicis propositi mineralitas, ut unum ex numero communi mineralitatum, sed ipse numerus mineralitatum omnium, aut loco tanti numeri species intelligibilis, aut Idea vel potius Genus, h. e. nomen distributivum simul ab omnibus abstractum, attenditur, quod dicitur *Minera ut sic*. Interim Genus hoc, *Minera*, Species est Generis adhuc altioris, v. g. *Corporis ut sic*, ejusque respectu differentiam potius quam Genus in definitione silicis facit; unde silex dicitur *Corpus minerale*. Diverso enim respectu generis & speciei seu differentiæ munus una eademque conceptibilitas sustinere potest, ut in simili de materia & formâ superius jam monuimus.

CAPUT V. De gradibus Formæ.

§. I.

Gradus distinctionis, & quidem primùm ad extra, sunt, qui spectantur in corpore, quatenus concipitur ut SPECIES sub certo genere. Spectatur autem species (1) in ipso corpore, v. g. Species silicis in silice proposito, & nihil aliud est, quam distinctus illius corporis con-

conceptus ad extra relativus, quo corpus propo situm (silex) quod antea minus distinctè sub ratione generis (lapidis) similiter ac gemmæ, tophi, lateres, &c. concipiebatur, nunc distinctè tanquam certaspecies illius generis, dissimiliter, & aliter ac geminæ, tophi, lateres, nimirum propriè ut silex, concipitur (2) Deinde spectatur species etiam *extra corpus*, quatenus silex propositus in individuo concipitur ut unum ex speciali numero talium lapidum, qui Numerus simul uno nomine distributivo speciali dicitur *silex ut sic*.

§. 2. Est autem *species* vel *subalterna* vel *specialissima*. *Species subalterna* beneficio differentiæ, quâ constituitur, conceptum distinctum quidem largitur respectu generis altioris (v. g. minera, respectu corporis, conceptum distinctum largitur silici, quando silex dicitur *corpus minerale*;) ipsa tamen adhuc indistinctè totum subjectum ad extra referr, respectu differentiæ ulterioris, quam sub se fovet; sub quâ totum Subjectum adhuc latet (ut si silex dicatur *minera lapidiformis*.)

§. 3. *Species specialissima* verò conceptum distinctissimum toti Subjecto, sed ad extra relativum, largitur, ita quidem, ut sub se non contineat differentiam essentialem, quæ diversas species sui generis ulteriores distinguendo constituere posset, sed qui stat pro toto subjecto formaliter completere, distinctasque rationes communiter essentiales omnes in se complectitur, quæ tali subjecto talis generis, i. e. quæ speciei, conveniunt: sub quot ita distinctivis & perpetuis essendi rationibus (sub quâ specie) saltem exemplaria certa seorsim existere solent, (v. g. plures silices) quæ præter illas omnibus (silicibus) communes essendi rationes, h. e. sub nomine speciali (siliciformitatis) omnibus exemplaribus (silicibus) ex æquo competentes qualitates, nullam amplius habent essendi rationem, quæ saltem quibusdam exemplaribus (silicibus) perpetuò communis sit, juxta quam Numerus Exemplarium (silicum) universus in duos numeros particulares distingui, duæque species speciei (silicum) tanquam alicujus Generis, ulterius constitui possent. Hinc licet plura, ceu diximus, exemplaria talis speciei (silicis inter lapides) inveniantur, quia tamen quodvis, ut totum, hanc conceptibilitatem ad extra distinctissimam, tanquam unitatem simplicem, & in plures aliter similes sub ipsâ quasi latentes

non distributivam, in se continet; igitur quodvis exemplar speciem seu Ideam hanc, ut ulterius in species *non dividuam*, possidet. Unde quodvis Exemplar INDIVIDUUM dicitur.

§. 4. Ita silex speciem specialissimam lapidis sistit, quæ distinctas essendi rationes omnes, quot quidem requiri deprehenduntur, ut peculiaris & ab aliis essentialiter, i.e. intimè perpetuò, distincta lapidis forma s. species existat, in se complectitur, ita quidem, ut hujus speciei species ulterius essentialiter ita distinctæ non dentur, nec existere soleant; sed ut saltem individua plura soleant esse, quæ tamen omnia non pluribus quam tot essendi rationibus necessariis, h. e. perpetuis & in quovis semper (quoties existit) conspicuis, pollere deprehenduntur; ut ut accidentibus quibusdam (h. e. essendi rationibus non perpetuis, aut intimè totam essentiam non attingentibus) inter se maximè notabiliter adhuc differant: quæ tamen quia vel perpetua non sunt, vel extrinseca tantum sunt, nec diversi quid ab aliis operantur; ad essentiam specificam constitutandam cum perpetuis & intimioribus essendi rationibus non computantur, i. e. ad essentiam sub hoc certo numero rationum essendi totalium & necessiarum in certis Exemplaribus seorsim existere solitam, & illis Exemplaribus ut pluribus distributivè communem, non referuntur; sed eidem instar accidentium saltem à tergo velut adjiciuntur. Unde patet ad speciem specialissimam (similiter ut ad alias species) certum numerum rationum essendi requiri, Numerosque adeò passim & ubique principali-
ter ad essentias constituendas concurrere.

§. 5. Gradus distinctionis ad intra sunt, qui spectantur in Corpore, quatenus concipiatur abstractè quidem ut *Forma*, concretè vero ut *integra essentia*. Est autem *Forma* vel *prima* vel *secunda*, & forma quidem prima vel *primò prima*, vel *deinceps prima*. *Forma primò prima* respondet *materiæ primò primæ*, quæ formis & essentiis cunctis contradistincta, si discretè spectetur, dicitur *Numerus abstractissimus*, & denominativè tantum spectatus, dicitur *Numerus metaphysicus*, æstimativerè dicitur *arithmeticus*, qui rebus omnibus omnino convenit, cum numeramus *unum*, *duo*, *tria*, *quatuor*, i.e. *unam*, *duas*, *tres*, *quatuor*, res simpliciter indistinctè spectatas, quæcunque vel qualescunque fuerint. Huic, inquam, primo primæ materiæ respon-
det.

det forma primò prima, quæ consiftit non in actuali distinctione, (nam hæc divisionem faceret inter res omnes;) sed in aptitudine distinctionis, quæ nullam inter res omnes divisionem parit, sed omnibus & quæ convenit, omnes res æquè modificat.

§. 6. Quapropter ut *indistinctio* cunctis rebus conveniens materiali^m primo primam facit; ita distinctibilitas, ut sic loquar, h.e. *aptitudo distinctionis*, quæ similiter omnibus rebus convenit, forma primò primæ rationem habere debet. Innuitur autem illa distinctibilitas omnium rerum etiam indistinctissimè consideratarum, per *vices numericas*, quibus, tanquam certis formis numericis, ipsi numeri, & consequenter res numerabiles, hoc est, res omnes saltem cogitabiles, afficiuntur, ita quidem, ut nihilominus omnis intrinseca distinctio præcisa maneat & suspensa, cum dicimus *semel*, *bis*, *ter*, *quater* &c nempe, v.g. *semel* unum, *semel* duo, *semel* tria: *bis* unum, *bis* duo, *bis* tria: *ter* unum, *ter* duo, *ter* tria, *ter* quatuor &c. *concretè*, *seme*, aut *bis*, una res, v.g. *semel* unus homo, *semel* tres lapides, *bis* unum Ens, *ter* tria puncta &c. Quæ quidem Forma profundissimarum in Pantometriâ computationum circa res quascunque Radix est.

§. 7. Ex utroque Principio primò primo coalescunt *Essentialium PRIMITIÆ*, *Numeri* nim. *formales* in certa genera speciesq; distincti, saltem abstractâ ratione, sinè mentione specialitatis realis & concretæ, constituti, ut sint rerum concretarum, in primis physicarum, specimina velut archetypa, juxta quæ rerum earum essendi rationes tum materiales tum formales, tanquam ectypum, ordinatae sunt, & inde tantò faciliùs & exactius cognosci possunt. Hinc omnibus omnino rebus convenient numeri, sive sint res *positivæ*, quando v.g. numeramus, *unum*, *duo*, *tria*, *quatuor*, entia positiva, substantias vel modos &c. sive sint res *negativæ*, quæ non minus ac illæ talem simpliciter indistinctum, sed adhuc discretum, conceptum sustinent ut dici possint *una*, *duæ*, *tres* v.g. Nullitates quatuor, hoc est, *bis* *duæ negationes*; *quinque vitia*; *sex*, id est *bis tres defectus*: *septem vacuitates*: *octo*, seu *bis quatuor*, *damna*: *novem absentie*: *decem*, seu *bis quinque*, *privationes*; *undecim umbræ*: *duodecim*, i.e. *bis sex*, *intermissiones*, vel *ter quatuor omissiones*; *tredecim enia rationis*; *quatuordecim*, aut *bis septem*, *entia potentia*; quæ

duo posteriora simul faciunt XXVII. nihilitates, h. e. ter novem res nihil.

§. 8. *Forma deinceps prima* respondet materiæ deinceps primæ, qualis in genere corporum est *Extensio*, (quemadmodum in genere spirituum finitorum *Intensio* materiam & formam primam facit.) Nam si spectetur *Extensio* subjective, quatenus partes extra partes pro subjecto propositæ sunt, ipsæque sine mentione specialis distinctionis, (h. e. non, quod partes *tali* vel *rati modo* sint extensæ, sed absolute, quod *ucunque* sint extra se posita) considerantur, tunc *partes extra partes* dicuntur *Materia prima physica*; quod si vero partes extra partes, h. e. *Extensio*, spectetur prædicativè, quatenus extreitas de partibus respectu partium prædicatur, tanquam situs & positio vel extrapositio mutua, quatenus una pars *extra*, non intra, partem esse sita seu posita concipitur; tunc *Extensio* est *forma prima physica*, quam reliquæ formalitates, tanquam speciales & secundæ, sequuntur.

§. 9. *Forma secunda* vero, quoad exemplar corporis alicuius tanquam totius, quodcunq; fuerit, nihil aliud est, quam *Forma specialis*, & similiter est vel *remota* vel *proxima*. *Remota* corporis forma secunda, cum materiâ secundâ corporis; (quæ semper uno gradu remotior est, quam forma posterior in eam materiam secundam introducta) coincidit; & consequenter proxima corporis forma proximam materiam secundam immediate sequitur. In eâdem autem conceptibilitate concurrentes inter se materiæ simul & formæ denominations diverso saltē cognoscendi modo differunt. v. g. si *terra* supponitur pro materiâ secundâ lapidis, tunc *terrefactas* est forma remota lapidis; & si *minera* pro materiâ secundâ lapidis (propiori) supponitur; tunc *mineralitas* est forma remota (minus tamen quam illa, remota:) sed si *limus* est materia proxima lapidis; *limitas* est adhuc remota forma lapidis; quod si in *limum*, ut in materiam præsupositam & præparatam, introducatur *lapideitas* (spiritu lapidifico, cœlo loquuntur, opitulante) tunc *lapideitas* est forma proxima lapidis; sed unotantum & adhuc conformato conceptu dicta.

§. 10. Ceterum Remota forma per sequentem, tanquam propiorem, removeri prorsus & expelli, (respectivè mutari) concipitur, quia

quia sequens magis est conspicua, cuius præfulgida ratio prohibet, quo m̄ nūs attendamus, etiam de remotiori formâ quippiam adhuc adesse. Sicut in senario non statim attendimus ternitatem, tanquam formam remotam senarii, quam ejus materia secunda (ternarius) fovet; ex quâ materiâ secundâ (ex ternario) juxta binitatem vicium tanquam juxta formam propriam, (cum dicimus, *bis tria*, vel cum *tria biformiter* seu binis vicibus posita sumimus) senarius est compositus: Sicut & *materiam*, vel remotam vel proximam, tum denum attendimus esse permanentem in ipso compôsito, cùm satis est conspicua, v. g. cum ex sabulo collis fit: alias enim & hanc dicimus *trans-euntem*, ut cum ex grano fit culmus. Magis tamen forma sequens tegit formam præcedentem, quam materia sequens antecedentem, eò, quod formæ sit distinguere (diverso modo sistere) materiae verò potius identitatis & similitudinis ratio incumbit, nec in ea distinctione magnopere curatur; item formæ seu modo contrarietas ineſt, ut sit *talitas* & *alietas*, quorum unum alterum è mente tollit; substantiæ verò seu, subjecto, numerōve, nihil est contrarium.

§. II. *Forma proxima* considerari potest, ut supra diximus, vel secundum totum *confusè*; vel secundum rationes singulares *distinctè*. Illo modo Forma proxima nihil aliud est, quam *differentia specifica*, quæ cum genere constituit speciem specialissimam: sicut forma proxima cum materiâ constituit essentiam integrum. Saltē in concep- tu quædam diversitas intercedit, quando nempe species specialissima distinctionem subjecti totius ad extra subindicat, per relationem ad alias res eatenus aliter se habentes, quæ tamen alias isti sunt similes; Forma verò proxima, sed adhuc secundum totum & confusè spectata, distinctionem subjecti totius ad intra subindicat, omnem partium habitudinem distinctivam unâ referens, sed indigitativè saltē, non expositivè, cognoscendam, & uni vocabulo tantum involutam. Ita lapis ut species specialissima sifit, si præmisso generi, (quod lapis sit *minera*) subjungitur differentia, (quod minera sit *lapidiformis*) ejus verò præmissâ materiâ, (quod lapis sit partes terraqueæ minerales,) Forma proxima sifit, si materia mineralis distinctè concipiatur, ut *lapidiformis* Ratio, (nec enim alio vocabulo commodius omnium ejusmodi rationum in lapide

complexum formalem simul designare possumus. Cum veniâ Grammaticorum dicerem uno verbo *Lapidi formitatem*. Simili modo Rationalis Anima, tanquam species specialissima sicutur, si præmisso generi (quod anima sit *spiritus*), subjicitur differentia proxima (quod *Spiritus ad Corpus organicum sit ordinatus*,) ut hominis habitudo perfecta resultet: Forma verò proxima diverso quodam, inde forsitan composito, vocabulo dicitur *Entelechia*, quod ipsum tamen non magis clare, quam lapidis differentia prædicta, rationem speciei veram & internam indicare potest. Ut frustra vovisse sit existimandus, qui simile vocabulum Lapidi definiendo postulavit, anhelans:

Da mihi formam lapidis, & Phyllida solus habeo.

§. 12. Secundum rationes singulares autem distinctè considerata forma corporis proxima consistit in complexu proprietatum, ex quibus corporis effectus fluunt & accidentia dependent, h. e. in complexu requisitorum formalium & particularium modorum necessariorum, qui requiruntur ad talem essentiam. Horum tamen modorum quidam sunt summe necessarii, quorum singuli totam essentiam indigitant, ut rationalitas in homine; quidam verò sunt remissè necessarii, qui strinctè loquendo dicuntur proprietates, & suspendi possunt, salvâ tamen essentiâ tali, non quidem ordinariè sed extraordinariè, si non quoad potentiam, tamen quad actum, ut risibilitas in homine.

§. 13. Utrique tamen modi formæ rationem habent, non quatenus vagè concipiuntur, & denominantur ut qualitates; sed quatenus estimatò sub certa quantitate seu ratione determinatâ concurrunt. Nam tum demum certa forma corporis constituitur quando partium inter se junctarum qualitates omnes & singulæ, tum professe, tum inter se, commensurata certam rationem & proportionem habent, ex qua ratione seu proportione proprietates & effectus corporis resultant.

§. 14. Cæterum RATIO versatur inter binos terminos, & est vel pura, quæ dicitur *arithmetica*, summam vel differentiam inter terminos binos referens; vel modalis quæ dicitur *Geometrica*, productum vel quotientem inter terminos binos concernens: in qua potissima formæ vis consistit, estque nihil aliud, quam *numerus modalis*, vicibus vel effabilis vel ineffabilis constans: Illæ sunt, quæ reduci

reduci possunt ad certum numerum purum; hæ, quæ numerum certum inter puros respuunt, diciturque Ratio ineffabilis i. e. exactè per numerum purum non declarabilis, nisi neglectâ particulâ quādam, quæ tamen tantò minor esse potest, quantò major assumitur numerus modalis. Ita ratio diametri ad circumferentiam ineffabilis solum aliquantulo differt à ratione 100. ad 314. sed adhuc minus differt à ratione 1000. ad 3141. & minus adhuc à ratione 10000. ad 31415. multò minus à ratione 100,000,000,000,000,000,000. ad 314,159,265,358,979,323,846. quo numero vera Circumferentia paixillo major est: minor tamen quām 314,159,265,358,979,323,847. si referatur ad eundem ipsius diametri numerum 100,000,000,000,000,000,000. neque tamen differentia præcisè vera, sicet exigua, certo numero perfectè definiri potest. *Effabilis* autem *Ratio* est vel *æqualitatis*, quæ dicitur *simpla*; vel *inæqualitatis*, dupla, tripla, sesquialtera, partibus vel aliquotis vel aliquantis omnibus ad æqualitatem reducilibus, & ita numero (nempe purō) quodam effabilibus, sive sit numerus *integer* sive *fractus*. *Ineffabilis ratio* multò plures adhuc varietates habet: simplicior est ea quæ intercedit inter diametrum & Costam quadrati, de quibus in *Analysi*.

§. 15. PROPORTIO versatur inter terminos ad minimum quartenos, & est duarum rationum habitudo, potissimum æqualitatis: inæqualitatis enim habitudo binorum terminorum cum binis, nomine *Pro-rationis* potius venire solet, quæ quidem non minus frequenter, ac ipsa *Proportio*, definienda proponitur. Ultraq; vel est *continua*, cuius medii termini coincidunt in unum, ut 2. 4. 8. i. e. 2:4::4. 8. vel *discreta*, cuius medii termini sunt diversi, ut 2. 4. 3. 6. Continuatio verò Rationum & Proportionum solet *Progressio* vocari, quæ licet innumerabilib; terminis constare possit; à nobis tamen, nisi prius ad quartenos terminos reducatur, intelligi non potest.

§. 16. Et sic Numeri, quos materiam constituere superius ostendimus, ipsam formam quoq; principaliter absolvunt; illam, quatenus puri, sed hanc, quatenus *modales*. Patet etiam quanta *Quaternaria* vis in rebus lateat, bis binis terminis semper ad quamcunque formalem rationem intimius & exactè cognoscibilem concurrentibus. Quibus utrinque ponderatis non sanè frustra mihi fuisse videntur Venerum

terum Sapientes, quando rerum essentias esse sicut Numeros: & omnia Tetracty constare, toties ingeminarunt. Sed hæc omnia saltem intimari vel indicari possunt hoc loco, non expediri, non exponi, non explicari: saltem ut eminè appareat, quorsum cogitationes nostræ dirigendæ sint, ut formam rei genuinam, quam principii vel inchoamenti loco certo nomine, quodcumque fuerit, (ut in Algebra quæsitam Radicem) insignire solemus, exercitè cognitam, exactè perspectam, ipsamque adeò scientiam omnibus numeris suis absoluteam, obtineamus.

CAPUT VI. De Privatione.

§. 1.

Hucusque de modali corporis principio, nempe de *Formâ*, quatenus principium & inchoamentum largitur cognitioni de corpore, conceptu positivo constans, quo certus modus in corpore, priùs indistinctè supposito, tanquam in materiâ, quasi positus concipitur, juxta quem modum disposita materia tale corpus, h. e. certam corporis speciem, sistit. Jam ex adversoquoque Remotionem hujus modò positi principii paucis contemplabimur, ut eatenus etiam utrinq;, quasi pro & contra, perspectum habeamus corpus.

§. 2. Licet autem, remotâ materiâ Corporis, prorsus *Nihil* corporis in intellectu cogitantis remaneat, vel, discretè loquendo, licet, hâc remotione corporis ex mente, quâ ne quidem indistinctum principium ejus attenditur, nullus numerus, ne quidem unitas, ne dum pluralitas, partium corporalium, adeoq; planè nihil, quod dicimus *Nullum*, ibidem eluceat, ut supra diximus; tamen remotâ formâ corporis, non statim absolute nihil corporis in mente remanet, cùm materiæ conceptus, ipsarumque partium pluralitas, adhuc ibidem hæreat, pro subiecto puro vel indistincto, qnod adhuc aliquid in intellectu ponit, utut modus nullus insimul attendatur. Res enim indistinctè spectanda sine distinctionis intuitu, sine modo, concipi potest; Modus autem rei, quatenus rem ipsam distinctè representare debet, non potest sine rei mentione cogitari. Paucis Numeri
fine

sine realibus essentiis, sed essentiæ reales non sine Numeris, in intellectu comparentur. Sed exrra mentem ne quidem Numeri sine realibus essentiis, nedum essentiæ reales absque numeris, unquam existunt, & proinde Materia seu partes corporis, si realiter existere velint, non nisi sub aliquo modo sese præsentare possunt.

§. 3. Interim certum est, remotâ certâ formâ corporis, ad minimam aliquid nihil, nempe nihil istius formæ remotæ, resultare, quod Nihil, præter & quasi juxta materiam, in intellectu cogitantis remanere, dici potest; quin etiam extra mentem in ipso corpore, cui forma certa non inest (dum aliâ quâdam pollet) Nihilum illius certæ formæ, quâ care, quasi realiter inveniri constat, ut in ligno Nihil formæ lapidis, vel potius nulla forma lapidis, invenitur. Quod ipsum quidem absentis formæ nihilum reale vulgo PRIVATIO dici, nec minus inter principia corporis (nempe cognitionis; aut cognoscendi corporis) ac materia vel forma, referri consuevit.

§. 4. Et sane, sicut ipsa forma præfens in corpore, præter positivam sui rationem, semper etiam aliquid negationis secum habet, ipsa namque forma materiam *hoc non alio modo dispositam* sistit, ipsumque corpus non tantum ut *tale*; sed & ut *non aliud quid*, esse facit, in qua negatione potissima vis distinctiva consistit: ita quisque statim inde perspicit, quod quasi partem alteram formæ præsentis ipsa concomitans Privatio formarum aliarum faciat; immo quod ad Substantiam Corporis distinctè nobis innuendam utraque pars ferè paria præstet. Neque enim altera pars, quæ positiva dicitur, ultra materiam, corpori quicquam substantiæ confert, quod hæc, ut privativa, præstare nequeat: cùm utraque pars ipsi materiæ, tanquam genuinæ substantiæ, nihil nisi modum (seorsim existere non potentem;) nempe situs & motus habitudinem & quantitatem, inferat.

§. 5. Qui tamen modus, quatenus ut certus & definitus concipiatur, quia *mutabilis* est, & vel materiæ tanquam substantiæ conciliari; vel, si jam in eâdem fuerit, mox destrui, quasi remove ri, reipsâ potest: igitur vulgo modus ipse pro parte substantivâ corporis habetur, quam aliunde velut allatam infundere corpori liceat, & aliorum transferendam ex corpore vicissim extrahere contingat: cùm tamen modus corporis nudi nihil aliud sit, quam habitudo dispo-

E

siti-

sitiva partium ejus, quæ propter aptitudinem materiae seu potentiam passivam tantum non infinitam, quâ materia quascunque formas, unam post alteram, in se suscipere potest, variabilis est, & variari solet, & quidem vel totaliter, ut prior species in aliam transeat, id est, ut prior modus totalis evanescat & posterior exoriatur (concretè dicimus, ut Corpus corrumpatur, & aliud inde generetur) vel partialiter, per alterationem, aut augmenti-minutionem.

§. 6. Quapropter, licet, ex ejusmodi variabilibus modis, certa quædam & determinata species actu non adsit in corpore proposito, sed potius adhuc in ejus materiam introducenda veniat, expulsâ specie priori; nontamen opus est, ut aliunde velut advehatur novus modus, prioris, tanquam in penuarium antiquitatis nunc recondendi, successor: cum quilibet modus jam in quovis corpore suam habeat radicem, dum in potentia cujuscunque materiae, seu corporis indistincte spectati, modus quicunque natura semper continetur, & quidem aptitudine saltem suâ secundum positivam, sed actu secundum privativam oppositi simul sibi respiciendi, partem.

§. 7. Modò præstò sit *Agens* aliquod Ens, quod Aristoteles dixit id, unde venit motus, h. e. modò causa sit efficiens, extra materię substantiam (ipsa namque materia, multò minus forma, semet ipsam transformare non potest) quæ materię potentiam eatenus attuet, & sic è potentia materię certam illam formam educat. Clarius, qui numerum, h. e. tot materię partes diversas, ita disponat, ordinet & conformet, ut hic ipse modus, ad eum quem corpus sustinere vel edere debet motum idoneus, actu resultet.

§. 8. Cæterum, modus corporis quicunque licet ipse de se tantum in certo situ partium consistat, cui mutatio, seu motus, ab extra semper accedit, quem ipse situs partium objectivâ ratione temperat, inflectit, propagat, & continuat, eoque tales & tantos effectus edere dicitur; nihilominus tamen, quia situs partium corporis, moti simul & moventis proximè tangit effectum, quem sub hoc modo constitutum corpus, ab extra semper impellendum, edit: igitur ipse situs, ipsa forma, pro se tum materiam actuare; tum effectum (quasi sola) producere, brevitatis ergò dicitur: cum tamen ad omnem effectum natu-

naturalem, & ad omnem omnino motum corporis positivum, aut nudo transpositivum, externus quidam motor requiratur.

§. 9. Motor autem externus (v. g. cœlum) licet, impressione per multa corpora contigua continuo propagata, virtutē motricē longè lateq, velut exserere possit, & sic in corpus distans ex corpore quodam longè remoto pluribus intermediantibus agere queat; Ille tamen, qui *omnium primo*, sive positivè s. transpositivè, movet, aliunde neutro modo moveri potest: hoc est, ab alio neque ponit. in actum deduci; neque loco moveri (statui, sisti,) potest: cum alias nihil unquam ageretur. Et sic necesse est, ut detur aliquis *omnium PRIMUS MOTOR*, qui tamen ipse sit *immotus*, immo profus immobilis: quod infra clarissimè demonstrabitur.

§. 10. Nudum autem *Modum*, nempe situm partium, certo motui destinatum, esse *formam* Corporis dum dicimus, intelligimus situm quidem extensivum, quatenus merum *corpus* est, & eatenus uniformis substantia: quales sunt omnes res corporales, præter hominem. Quod si verò non fuerit merum *corpus*, nec tantum extensiva substantia; sed intensiva simul & extensiva (substantia velut *ambiformis*) qualem singulari privilegio *DEUS hominem* condidit, ut sit extensivi simul & intensivi Mundi compendium, quod Deus propterea principaliter in delitiis habet: Ejus utramque paginam absolventes partes ingredientes sunt, (1) *Corpus organicum* & (2) *spiritum afflatu Divino*, postquam *corpus Adami* fuislet absolutum, introductus, Anima nempe rationalis.

§. 11. Illa pars *extensivam*; hæc *intensivam*, substantiæ rationem habet: illa nat' εξοχὴν dicimus *materiale*; hanc respectu corporis *immateriale*: Illa *partes extra partes* habet; hæc partes quidem extra partes non habet, gradus tamen ultra gradus inter se realiter-differentes (veluti partes intra partes) admittit, & ita nihilo minus pluralitatem s. multitudinem (Numerum pluralem) sapit.

§. 12. Utriusque substantiæ partes & requisita, quatenus ad humanam speciem, ut unam, exprimendam inter se decenter disponuntur, & coordinantur, paucis, uniuntur; HOMO sunt: & sic humana quoque forma, non minus ac forma quævis, in certâ *partium & requisitorum* unione s. dispositione consistit. Quâ solutâ,

licet idem Spiritus eidem organico corpori præsens sit , & interius coabitet; non minus tamen homo mortuus , i. e. *non homo* , per se verabit , ac si sanguis idem ex animali mactato prius emissus , totus & omnis post eidem infundatur.

§. 13. Plerumque tamen sermone consueto metalepsin committimus , & partem hominis substantivam alteram , nempe non extensam , sed potius intensam , h. e. *Spiritum* (unde principales hominis operationes dependent) honorifico nomine *Formæ* dignamur , dum Animam rationalem esse formam hominis ubique profitemur , ut probè sciamus , quod anima rationalis sit res potius quam nudus rei modus ; quod sit subjectum , & quidem subsistens per se , potius , quam inexistens in subjecto situs , ad certum motum directus .

§. 14. Scilicet , ut alias Sanguinem animalis , i. e. præcipuum animalitatis vehiculum & instrumentum , esse dicimus animam animalis , abstractè dictam animalitatem , adeoque formam ; eò quod forma s modus animalis ad operationes animales edendas Sanguine , præsertim subtiliore s. spirituoso re , potissimum utatur . Sed hoc loco de corpore nudo , deque formâ meri corporis , primariò solliciti sumus .

Epilogus utriusque Principii Corporis in statu signato.

§. I.

Atque sic bina Corporis in statu signato spectati Principia descripsimus , quæ ex binis totius Corporis suppositionibus , ex indistinctâ nimirum & distinctâ , nascuntur . Cæterum quodvis ex hisce principiis ipsam totam Corporis Substantiam subinfert , sed diversâ cognoscendi ratione , saltē initiali s. præparatoriâ , sumtam . Hinc cognitionis potius quam rei Principia , vel cum apposito , Principia cognoscibilitatis aut rei cognoscendæ , dici possunt . Primum enim hujus rei cognoscendæ , neinpe corporis cognoscendi , Principium in hoc Statu , puta *Numerus* indefinitus & *Materia* , s. *Genus* , Substantiam corporis omnem , ut subjectum , subinfert , certo modo quidem formatum , præcisâ tamen ipsâ formâ . Sed uti per formam , tanquam per nudam requisitorum substantialium dispositionem (per nudam

nudam Sitūs & Motūs rationem) nihil substantiæ Subjecto p̄cipi posito superadditur; ita nihil etiam Substantiæ Corpori detrahitur, quando corpus pure, saltem ut subjectum, præcisâ formâ s. modo concipitur. E. Materia Substantiam Corporis omnē involvit.

§. 2 Secundum verò Corporis cognoscendi principium in Statu signato, nempe Forma, licet præcise sumpta Subjectum i. materiam excludat, h. e. licet sine subjecti mentione nudam taltem habitudinem & modificationem, h. e. certam Sitūs & Motūs quantitatem, indigit, quæ seorsim quidem concipi, non autem seorsim & per se subsistere, potest; eo ipso tamen quatenus Corpus modaliter concipi debet, non tantum forma, sed & materia simul, in conceptum venire debet, eò quod modalitatis adeoq; formæ, conceptus completus, non simplex & absolutus sit, sed relativus, qui necessariò secum & correlatum suum dicit & simul refert, ad quod formaliter collineat. Cumq; forma nihil aliud sit, quam Species & Idea, quæ non minùs ac Genus totum corpus supponit; ipsa forma totum subjectum similiter concernet, sed relativo non absoluto conceptu subillatum.

§. 3. Unde factum est in Grammaticis, ut nomen quidem subjecti s. Generis, tanquam materiæ, *Substantivum* sit, quod in logicis terminum largitur *Synonymicum*, qui prædicatur in *quid*; ut quando Lapis ad quæstionem *quid?* indistincto, materiali, subjectivo, generico, communique conceptu, (proindeque voce substantivâ,) dicitur *Ens*, vel *Substantia*, vel *Corpus* vel *Minera*; sed nomen Formæ, quatenus in officio suo, prout subjectum afficit, quasi completere spectatur, *adjectivè* potius formari soleat, quod in Logicis largitur terminum *paronymicum*, qui prædicatur in *qualequid*, ut quando Lapis ad quæstionem *qualequid?* quale corpus? qualis minera? dicitur *talequid*, nempe talis minera, tale corpus, talis Substantia, tale Ens, quale quidem uno & peculiari nomine recepto designari nequit. Nam in homine solum, usu loquendi, peculiare nomen formæ, nempe rationalitas, introductū & receptum est, quod animæ solius intuitu dicitur *Entelechia*; sed in cœteris, (quod sciam) præsertim in lapide, nomen formale, quod unum dici possit, desideratur. Et de hoc ut uno nomine formalī, penes authores latīnos usitato, po-

tissimum intelligenda venit illa provocatio: *Da mihi formam*, (i.e. formale nomen,) *Lapidis* (usu receptum) & *Phyllida* solus habera.

§. 4. Perinde autem est initio scientiarum, si receptum sit unum aliquod nomen formale, s. non, nam inter principia formam tantum obiter indigitamus, ejusque vim & quantitatem implicitè saltem, directè tamen, subinnuimus, non expressè velut emetimur aut enumeramus. Nam ut expressè recenseantur singula, pro singulis essendi rationibus, tanquam formæ particulis sufficienter exponendis (qualium res, præsertim naturales, innumerabilem in se complectuntur multitudinem,) pro singulis inquam formæ particulis, singulæ vix sufficiunt orationum Iliades. Quâ quidem verborum copiâ non nudum corporis cognoscendi principium contineri, si cognitionis initium fieri; sed ipsam cognitionem corporis expiri, adeoque formam totam secundum formalitates omnes explicari, necessum est. De quâ tamen explicatione, dum adhuc inter principia versamur, solliciti non sumus.

CAPUT VII.

De principio corporis simultaneo.

Seu, de conceptu totius simul existentis, & per VICES restituti.

§. 1.

Si corporis essentia non, ut hactenus, *Idealiter* tantum & secundum statum signatum; sed *actualiter*, secundum statum exercitum, consideretur, prout existit h. e. prout extra causas, si quas habuit, nunc est, & prout, nemine de eadem cogitante, re ipsâ se ficit; utut *Individualem*, i. e.: in plura velut exemplaria sui non divisibilem, rationem eatenus habeat, nihilominus tamen etiam h̄c duabus positionibus subest, quas intellectus noster, indolem suam compositivo-divisivam secutus, in eodem doctrinæ gratiâ discernit, quarum una *simultanea* dicitur, altera *singularis*. *Simultanea* positione corporis existentis (y. g. lapidis in annulo quem gestamus) actualis & individualis essentia cōcipitur, ut *tota simul*, i. e. *SEME* germ: in mahlexistens: *singulari* positione corporis existentis toti⁹ (ut actualis & individualis)

individualis essentiæ) partes & rationes omnes concipiuntur, ut *sigillatim* existentes, & ad hoc exemplar talis speciei realiter exhibendum (ad gemmam in annulo, quem gestamus, constituendam) sub certâ quantitate IUXTA se mutuò COLLOCATÆ. Utrisque positionibus intellectus utrumque præconceptam habet essentiam actualē, & quidem totam ex artis cognoscendi præscripto complete, nempe tum compositivè tum divisivè, spectatam: Sed utrumq; saltem obiter, ut cognitionis initium hoc loco fiat. Unde sicuti *Materiæ* pariter & *Formæ* signatæ conceptus; ita *simultanus* pariter & *singularis* conceptus actualis essentiæ, PRINCIPII potius, quam *scientie perfectæ*, nomen habet.

§. 2. Quod actualis essentiæ *simultaneam* positionem attinet in corpore, dici solet eadem, ut in aliis rebus, τὸ SEMEL, quὸ nihil aliud innuitur, quam actualis essentia corporis *tota simul*, secundum omnia requisita, quanta quanta fuerit. Et hæc ipsa denominatio magis *absoluta* potest appellari, quā corpus propositum non extra corpus, sed intra sui complexum ad partes omnes, ad omnia requisita, tanquam *simul presentia*, refertur; perinde scilicet ut superiùs, conceptu Materiæ, vel Numeri partium, absoluta corporis denominatio fiebat.

§. 3. Sed quemadmodum extra se cum sui similibus collato corpore signata spectato pro *matria* dicebatur *GENUS*, & pro *Numero* partium substituebatur *UNITAS* ex Numero quoad reliquas unitates extraneo, dum corpus ita respectivè tanquam unum ex eorum numero concipiebatur, quæ realiter quidem à se mutuò diversa, necessariam tamen & perpetuam similitudinem inter se fovent, ut conceptu generico prorsus æqualiter inde denominata pro iisdem eatenus haberi possint; ita similiter extra se cum sui similibus & æqualibus collato corpore quodam actuali, pro *totâ simul essentiâ* dicere solemus *VICEM*, pro τῷ *semel*, i. e. totaliter simul, respectivè dicimus *Nunc*: & pro tanto partium in illo corpore simul sumendarum *numero*, qui sub totâ simul essentiâ continetur, dicimus *unitatem* (unam vicem); ex numero quodam (nempe Vicium) omnium huic unitati quoad reliquias extraneo,

§. 4.

§. 4. Scilicet corpus actuale quocunque licet *individualum* in se, verèque *singulare* quid eatenus sit, quatenus ut totum simul i. e. semel existit (nam Universalia sola *species*, *genera*, pluralitatem simultaneā sapiunt, & non sunt unum quid, quatenus tota simul existunt, sed eatenus multitudo sunt in se divisa, quippe tot singularibus simul distributa) non tamen unum quid manet illud Individuum, quatenus totum simul existere pergit: nam vix ubi cogitationis initium de tali corpore fieri potuit, illicò non amplius unum illud præcisè totum simul & *semel* est corpus, sed statim *bius unum* (quasi binum) jam est corpus illud unum, (quasi bina corpora) non quidem simul binum, sed successivè, priùs unum, & posteriùs unum, dum illud unum numero corpus *DENO*, quod est *de novo*, sistitur in actum essendi posteriorem, cestante priore: mox & hoc evenire deprehendimus, ut corpus illud actuale propositum jam *ter unum* i. e. tria sit, dum iterum *denuo*, quod est *de novo*, sistitur in actum adhuc posteriorem, evanidis prioribus: & consequenter ut *quater*, *quinquies*, *sexies*, unum sit, id est, quatuor, quinque, sex &c. paucis, innumerabilis nnum, i.e. innumerabilia, successivè sit corpus illud propositum; priùs unum, posterius alterum, ita quidem, ut toties verè diversum sit unum, quoties redit, & realiter quidem diversum, quippe *quorum unorum unum est*, *cum reliqua non sunt*.

§. 5. Experientia tamen etiam testatur, quod illorum unorum unaquævis, alteris vel perpetuò, i. aliquanto progressu, sibi succendentibus, secundum omnia requisita. secundum totam essentiam simul sumptam, summè similia sint, ut eatenus omnia totaliter *unum* & *idem* individuum faciant: ita quidem, ut *unum alterius* vice fungatur, dum posterius *in vicem* prioris concedit, eiquè tām arcta cognationis necessitudine subjungitur & substituitur, ut ipsum, quod prius erat, *reperi* saltem & *restitui* dicendum sit, omnibus ad hanc essentiam individualem spectantibus in *reditu* prorsus æqualiter ac in *nu* constitutis, quoisque continua progressio fluxus hujus ad hanc arctissimam identitatis cognitionem ab eo, qui posteriora pro prioribus restituit, ex arbitrio suo definita fuerit.

§. 6. Igitur VICEM dicimus corporis essentiam *totam simul*, et *semel* *spectatam*, quatenus ad sui repetitionem sive *restitutionem*

nem ita refertur, & unitatem facit, ex numero sui toties repetiti, toties denuò redeuntis. Et hæc est quasi *arrecta sive longitudinaria corporis*, tanquam actualis essentiæ, relatio, quâ tota simul cum se metipsâ sæpius repetitâ sive restitutâ, tanquam unitas cum multitudo sine, confertur, & nomen *Vicus* magis propriâ ratione sustinet: Unde *Vicem* hanc, aut Vicum permutationem, i.e.: vicisitudinem, ipsius corporis propofiti PROPRIAM VICEM & propriam *vicisitudinem* dicimus. Relatione quasi *transversalis*. *Latitudinaria*, quâ corpus existens ad coexistentia sibi corpora, i. Entia quævis alia, refertur, cujus unius vices cum vicibus alterius simul currunt, *Vicus* nomen extraneum quid subinfert, quando vices unas aliis (v.g. vices cœli sublunaribus) imputamus pro mensura, quâ definimus, quamdiu res hæc, v.g. Petrus, duraverit, nempe tamdiu, quot vices cœli, nobis ex continuâ revolutione siderum cognitæ, præterierunt. Sed de Vicibus extraneis infra.

§. 7. Quod igitur proprias cuiusque corporis vices attinet, eas, prout ordine labuntur, operatione mentis collectas dum recolimus, deprehendimus inter ipsas unam esse, quæ *prima* dici potest, & (ut genus summum in statu signato) *summa*, quâ sub hac specie corpus hoc individuale, tanquam exemplar idem, existere cœpit, sive per creationem ex nihilo, sive per productionem ex aliâ specie præexistente, cœperit hanc speciem referre, certumque speciei talis exemplar in Individuo sistere. Reliquæ Vices verò *secundæ* dici possunt & *subalternae* (sicut in statu signato genera subalterna dicuntur) quarum Vicum quælibet & prior & posterior diverso respectu dici potest, donec ultima se sistat in hoc exemplari sub eadem specie, quâ posterior non datur, quam idem exemplar illius speciei sibi propriam vendicare possit.

§. 8. Post hanc ultimam vicem autem, quod experimur, denuò quidem aliquid hujus exemplaris, tota nempe materia, restituitur; sed quoniam sequente vice sub aliâ specie seu formâ recurrit hæc materia; totum illud exemplar jam *desisse, corruptum esse*; contrâ, novum prorsus & aliud *produisse, productum, generatum esse* dicimus, eò quod corpora primariò speciebus & formis inter se discernamus, ut alia proinde forma seu species aliud corpus efficere maximè videatur.

§. 9. Omnes autem vices corporis ejusdem ita sibi succedere deprehenduntur, ut extra se mutuo quidem cadant, continuo tamen inter se, prior cum posteriore, cohærent. Quapropter utut Numerum & quidem innumerabilem faciant, si mente discernantur; Tractum tamen continuum & quasi *lineam* efficiunt, dum continuo labuntur, hoc est, dum vix ortæ mox una post alteram occidunt.

§. 10. *Tractus* hic, prout labitur, i. e. ipsa realis & actualis successio, fluxus & progressio, vicos unius post alteram, dici solet DURATIO sive TEMPUS *Physicum*, Germ: die Zeit. Sed prout praeterlapsæ vices simul omnes nobis in memoriâ velut hærent, dum ibidem asservatæ species earum vicium intelligibiles tractum longinquum velut extra mentem (nullibi tamen reipsâ) simul quasi conspicuum, ut immotam *lineam*, sistunt, dici solet Tempus *Mathematicum*. Germ: die Weile.

§. 11. Quia tamen ejusdem exemplaris de quacunque corporum specie Vices non omnes simul præstò sunt in naturâ; cùmunicantur esse possit, quæ præsens dicitur, abstractè rò vñvi, cœteris tum vel evanidis (quas dicimus præteritas,) vel adhuc speratis, (quas dicimus futuras;) igitur unum numero semper esse putatur corpus secundùm prius & posterius ita durans: cùm tamen multitudinem sui prorsus innumerabilem exferat quodvis exemplar, non quidem simul stantem, & positionem partium, ut Scholæ loquuntur, habentem; sed à prima vice continuo labentem, imò, saltem unicâ vice semper exceptâ, lapsam, donec agmen ultima claudat.

§. 12. Quapropter si, prout decet, omnes vices proprias, quas Exemplar certæ speciei sustinet, simul eidem imputemus. Exemplari, quid ultra momentum primum durans Exemplar corporis aliud sit, quam *Numerus suimetipius repetiti continuo labens*, non video. Sed unicam unquam existere vicem unius exemplaris de corpore quovis, aliam semper ac aliam, jam supra per experientiam comprobavimus, unde vices reliquas tunc non esse, certò sequitur.

§. 13. *Vicem* autem nihil aliud esse, quam essentiam actualēm omnem simul i. e. semel, hoc est unâ vice, positam, ex hacenus di-

Etis

Etis liquet: Annón ergo corporis Exemplar ultra momentum durans tum *esse* tum *non esse* dicendum videtur? Maximè: quin magis *non esse* fatendum erit, quàm *esse*, cùm innumerabiliter plures vices unius exemplaris quovis momento *non esse*, quàm *esse*, dicendæ veniant. Omnes enim præteritæ *non sunt*: nulla futuratum *esse* dici potest: unica præsens *esse* dici quidem solet; sed *vix* est, ut *esse* dici possit, quin eadem quoque non *esse* dici mereatur. Alius enim *vicis* successio, dum *vici* priori *vicem* posteriorem substitui continuò deprehendimus, *vix* nobis de *vice* quadam cogitare permittit, quin ipsam perimat: Ita *vices*, *vicum* *vicibus* alias *vices* continuò substituunt. O *vices à vicibus* nunquam immunes.

§. 14. Sed hîc, quis est, qui vel me tacentे non statim exclamaverit! O Vicum in rebus ita mobilibus immote Restaurator, idemque quondam Creator certissime. DEUS æterne, constans, & à Vicibus immunissime, qui solus (& proinde saltem unus) realiter *esse*, quod est, nunquam *non esse*, solus cuncta posse, (quid ni cuncta scire, recta quævis *velle*, bona quis facere?) dici potes. Quis aliis quàm Tu pro Vice Vicem nobis reddet: & vice versa, quid aliud sibi volent in nobis momento saltem extantes, at continuò restitutæ Vices: quarum prior non amplius est, dum posterior exoritur; & proinde, sicut nulla semetipsam, ita nec alteram altera juvare, nedium producere potest? Imò quid ipsi nos, qui per Vices existimus, aliud agimus, quàm ut patiamur à *Non esse*, quò tendimus, Te nos ad *Esse* continuò reducere, dum de se quisque totus simul, i.e. semel, vix est, hoc est, ipse momentum illud est, quod in semetipso labi potius, hoc est, non *esse*, quàm *esse*, videt: quid inquam aliud ipsi nos hoc ipso momentorum, id est, nostrum ipsorummet, fluxu continuo nobis *velle* videri poterimus, quàm ut essentiarum nostrarum tam manifesto motu repetitorio Te motorem immotum reipsâ simul omnes confiteamur, & sic DEUM *esse* quovis demonstrationum genere certius ostendamus;

damus; quippe quem in nobis metipsis ipsimet efficacissime nunquam non experimur.

§. 15. Liceat itaque nobis aliquantisper h̄ic subsistere, Vicesq; proprias i. e. nosmetipso exactius inspicere.

Vicem corporis unamquamvis, inde cum præteritâ, sed hinc cum fururâ, velut alternantem, & secundum esse pariter & non esse vicarias subinde rationes exercentem, absolute nihil aliud inferre, quam ipsam Essentiam Corporis (ad quod doctrinæ gratiâ sermonem hic direximus; idem tamen ad creaturas omnes applicari facile potest) & quidem essentiam totam simul, i. e. semel, extantem; haec tamen clare satis, ut opinor expositum est. Nec obscurum amplius esse potest, quod, ut *Materia* non minùs ac *Forma* (quælibet ut certum cognoscendi corporis in statu signato principium) ipsam totam corporis essentiâ supponit; ita τὸ σεμεῖον, germ. ein mahl (quod respectivè vicem in quovis corpore tanquam in re mobili dicitur) totam quoq; corporis essentiam, & quidem actualem, hoc est, veram & realem, non imaginariam, inferat, omnemque substantiam ejus, conceptibilitate simul-sumptivâ, complectatur. Dum enim semel, i. e. una vice, corpus est & existit; illud hoc ipso simul totum & omne (licet non aliquoties, intelligitur existere: Cum τὸ σεμεῖον nihil aliud, quam totam rem simul sumptam, sed in se tantum, non extra se cum aliis, & quidem pro se, tanquam unam, non tanquam sui plures, importet. Semel enim v. g. lapis, integrum & totam lapidis essentiam notat, (sicut semilapis, non integrum sed dimidiatum ejusque partem facit,) utut sæpius non repetiam. Unde Germani totaliter & sine limitatione verum esse quippiam asseverantes, dicere solent, Einmahl es ist wahr. Et qui vice meâ fungitur, pro me toto rem gerit. Nec vicariâs partem, sed totam sui principalis personam eatenus refert.

§. 16. Quapropter quodvis actuale Corpus, dum existit, in momen o, seu vice quavis, omnem & totam essentiam sui ponit, saltem ut unam & individuam, in se spectatam. Sed, cùm alterum ejusdem corporis momentum, quo, cessante priore, corpus restituitur, iam aliud momentum sit, adeò quidem aliud, ut hoc ab illo differat, tanquam id quod est, ab eo quod non est, hoc est, ut ambo realiter inter se differant; igitur Corpus actuale, quod in unoquovis momen-

to ra-

to rationem suam individuam verè tuetur, in altero non prorsus unum & idem illud individuum dici poterit, sed quadantenus aliud quid erit, eatenus in primis, ut cum priori simul sumpto jam duo, mox tria, quatuor &c. realiter pluralia sub inferat, quorum singula seorsim, & quidem unum extra alterum, si non esse, tamen fuisse, verè dici possunt.

§. 17. Quoad usque tamen adeò curatè singula restituuntur, ut quodvis restitutum & surrogatum totam & incorruptam ejus, cui surrogatur, naturam & rationem sapiat, hoc est, ut nec in materia, nec in formâ seu specie, (sive secundum communem omnium in eâdem specie similium rationem, sive secundum hujus exemplaris indolem propriam, considerata) quicquam desiderari possit, quod essentiæ pluribus ex partibus vel entitatibus compositæ diversitatem totalem affricare posset; eosque nihilominus *idem* dicitur Individuum, & numero quidem *idem*, numero PURO scilicet *idem*; utut Numero modali realiter diversum inveniatur, dum *semel, bis, ter, quater, quinqüies &c.* breviter, vicibus innumerabilibus, verè tamen numerativis, cum reali, singularum distinctione, restituitur, ut vice primi secunda fungantur, & in his etiam vicem prioris posterius suppleat, unde *Vicum* nomen singula sustinent.

§. 18. Omnia proinde simul, tantum unum individuum faciunt, tantum unum exemplar certæ speciei sintunt; & nihilominus quodvis eorum, ut ut innumerabilia sint, ipsum quoque totum illud individuum, totum illud exemplar absolvit. Quavis enim vice praesente tota simul essentia corporis existit: sed & tota simul, id est, tota secundum omnia requisita simul sumpta, toto vicium omnium trahit durat eadem; & sic totum in toto spectatur, & totum illud etiam in quavis parte. Quod ut eò clarius intelligatur, distinguendum hic est inter *individuum in statu signato, & exercito, spectatum*: & quoad hoc, inter *individuum in ampliacione spectatum s. continuatum, & inter individuum in statu, ceu Scholæ loquuntur, vel potius in actu, suppositum*.

§. 19. *Individuum in statu signato* consideratur vel universaliter & communiter, quatenus est Nomen, Idea seu species (*Individualitas*) omnibus individuis communis: & eatenus, ut unum ver-

sus alia plura spectans, *Universale* dici potest; vel singulariter & propriè, quatenus nihil aliud est, quam Idea, seu species, & nomen unum versus unum tantum restrictum, non versus alia, dicique proinde potest, si grammatici veniam dent, *Universum* (sicut Idea communis & species *versus alia* plura spectans, *universale* dici solet.) Quo sensu convenit Individuum cum eo, quod vulgo *species monadica* dicitur. Utut enim hæc ipsa quodammodo differat ab individuo tali, dum species monadica saltem concessivè plura quasi collateralia (quæ sub eadem specie, qua solum hoc individuum gaudet, simul existere possunt,) connotat & subinvolvit, adeoque sic ad plura directè spectat, saltem ut possibilia; tale verò individuum tantum ad unum sit restrictum: nihilominus tamen quoad rem conveniunt, præsertim cum quodvis individuum finitum, si supponitur ut pluribus vicibus existere potens, eatenus plura possibilia, licet non simul existentia, sub se complectatur.

§. 20. Imprimis autem in eo tanquam in formalí conveniunt, quod & species monadica, & individuum hoc universuum signatè spectatum, in mente potius, quam re ipsâ, subsistant & supponantur, utut aliquid extra mentem indicent. Nimirum (quod in statu signato fieri solet) etiamsi quoad rem prorsus non esset, hoc est, actu non existeret, individuum singulare, v. g. *David Rex*, nihilominus, in hoc statu signato, conceptus ejus & Idea, tanquam essentia singularis, ad discursum de talibus habendum se sistit, quo cunque tempore de Davide loqui, nedum cogitare, quis voluerit.

§. 21. Hoc individuum, nempe signatè spectatum, à vicibus omnibus præscindit, i. e: eas non attendit, dum extra vices omnes concipitur, adeò quidem, ut individuo taliter supposito, v. g. *Davidi* ut sic, ipsæ vices accidere (non essentialiter eidem in esse) dicantur: cum essentia signatè spectata potius, i. e: Idea singularis, (Essentia Davidica) pro subjecto considerationis habeatur, à quo subjecto vices, hoc est, actuales existentiaz, prorsus præcisæ (velut abscissæ) sint, nec ipsius essentiæ conceptum ingrediantur. Quapropter si de Davidis Essentiæ signatè suppositâ dicatur, eam existere, vicibus certis esse; prædicatio saltem accidentalis est, respectu nempe subjecti sub hac limitatione suppositi, paucis respectu subjecti mentalis.

§. 22.

§. 22. Sed 2.) Individuum corporis, in exercito statu realis esistentia spectatum, Existentiā & consequenter Vices, ut necessarias, & summe quidem necessarias, hoc est, esentiales, includit, & proinde sicut illud in statu signato Mentale dicendum est; ita quod in exercito statu supponitur esse, reale vel actuale dici potest individuum. Ipsum tamen ut supra diximus dupliciter spectari solet, nempe vel *in ampliatione* vel *in statu*.

§. 23. Corporis individuum *in ampliatione* spectatum, omnes vices, quibus corpus sub eadem forma durat & existit, sub se complectitur: non quod omnes vices actu statim exhibeat; sed (ut universale sua singularia complecti solet) faltem concessivè, dum individuum *in ampliatione* (verum quidem & actuale,) licet aliquam vicem necessariò requirat (alias enim actuale non esset individuum;) nullam tamen certam & quasi digito monstrabilem vicem necessariò sibi vendicat.

§. 24. Non enim necessum est, ut hoc individuum (*in ampliatione* spectatum) hâc præcisè vice sit & existat, cùm idem aliâ vice possit aut potuerit esse. Et hoc sensu vices ipsis etiam individuis actualibus (per ampliationem spectatis) accidunt, eô modo, quo species accidunt generi, quippe quod similiter neutram speciem necessariò requirit, cum alterutra sufficiat, ut existat Genus. Multò magis autem hoc sensu, quoad individuum per ampliationem spectatum, vicem unam in primis sequentem, dici potest, eam alteri vici, præsertim præcedenti, sive propriori sive remotiori, tantum accidere, cùm non necessum sit, ut unam vicem insequatur altera, nec ut realiter existens hac vice corpus etiam sequente vice sit & existat.

§. 25. Diversæ namque sunt unius Individui per ampliationem sic accepti plures vices, & realiter quidem diversæ, imò prorsus oppositæ, adeò quidem, ut, dum una ponitur, altera necessariò tum abesse debeat: ut ne binæ quidem simul stare possint. Ex quo luce meridianâ clarius est, etiam existentiā rei finitæ diversis vicibus existentem, certo modo realiter etiam esse diversam, ut sub eâdem formâ cunctis vicibus se contineat, ut postea sequetur.

§. 26. Sed *in statu*, cœu Scholæ dicunt, si spectetur Individuum

dnum actuale, prout actu se s̄istit & h̄ic stat, existit, prostat & extat; illud certâ vice, sed unâ tantum, non pluribus simul, h̄ic stare, seu nunc existere, quis est qui non videat?

Quicquid enim vice quavis existit, illud, nisi sit ipse DEUS, aliâ vice tunc & simul esse nequit. Ergo saltem unâ vice, certâ tamen, qvâ nimirum existit, nititur individuum in statu spectatum.

§. 27. Quapropter plures vices eidem individuo simul non nisi per mentis operationem imputari possunt, quatenus individuum in ampliatione tanquam unum tot vicibus continuatum accipitur. In actu verò seu statu, quatenus individuum actualiter est, unâ tantum vice gaudet, eâ nempe, quâ tum est: Aliâ vice cum fuerit individuum idem (ampliatè conceptum) illam, de qua loquebamur, vicem jam actu periisse constat, & sic eâ vice tum non erit individuum illud, & per consequens, illud individuum in illo statu præcise, certomodo non erit hoc individuum in hoc statu præcise, spectatum.

§. 28. Nihilominus eidem individuo (quatenus ampliatè spectatur) vices plures, quibus existit, verè possunt imputari, verè namque dici potest, individuum hoc (ampliatè spectatum) tot vicibus idem existere, jam, nunc, mox, h̄ac, illâ, istâ, vice, paucis, aliâ semper ac aliâ vice, successivè Substantiam & essentiam suam eandem exhibere: quatenus nimirum essentiam saltem formaliter eandem, plenariè tamen formaliter eandem, vicibus illis omnibus habet. Nam (1) si materia quippiam interim decedat, nihil inter est: nec enim is, qui post morbum gravem, aliam prorsus carnem adipiscitur, alias homo dici solet. Quod si (2) præter formam plenariam, (cui saltem principales in corpore rationes imputantur) formalitates quædam minus principales mutentur, alteratio tantum, aut augmenti minutio dicitur accidisse corpori, non corruptio, corpusque sic nihilominus idem perseverat.

§. 29. Si statum autem, ut in scholis loquimur, hoc est, actum ipsum attendas, unum & prorsus idem individuum unâ tantum vice gaudet: alterâ vice jam aliud individuum eatenus est, quatenus extra mentis operationem omnem id saltem, quod actu se s̄istit, attenditur: Idem tamen individuum dici meretur per ampliationem, quatenus diversis vicibus nihil diversitatis in essentia formalis completâ ceu diximus appareret.

§. 30.

§. 30. Sed hæc omnia de individuis finitis & fluxis, qualia sunt corporum individua, veniunt intelligenda. DEUS autem, individuum infinitum, & constans, omnimodè manet idem, nec ampliatione mentis hic opus est, sed in statu, vel potius in actu, perpetuo comprehenditur Deus idem, ut Motor primus, qui simul & est & erit, atque fuit, eo ipso dum est.

Nam nisi Motor aliquis primus esset, nec is constans hoc modo maneret, moveri non possent corpora, nec vices effundi cum vicibus permutare, quod infra clarius intelligi poterit.

§. 31. Quod si comparationem instituas, inter individuum per ampliationem, & illud quod in statu ceu loquuntur tale est, facile videbis, illud, quod per ampliationem concipitur ut unum & idem individuum, licet amplissimum videatur, v.g. Cœlum ut æviternum, à tot seculis hucusque durans; exiguum tamen esse quoad rem: Quovis enim memento, quo proponitur & actu se silit cognoscendum, tantò plus notionalitatis in se complectitur quam realitatis, quanto diutius duraverit, & propterea, quanto majore ampliatione fuerit opus, ut innumerabiles ex vices præter lapsæ, quas exercuit, cum præsente saltem unicâ vice reali, quam se silit, per mentis operationem conjungantur.

In statu verò quod spectatur individuum, id, licet eadem exiguitate præditum sit, quam quoad rem & illud frui diximus; totum tamen, quantum quantum est, reale dici potest: quippe realiter & actu suam hic aut illic exponens essentiam.

§. 32. Quapropter si individuo per ampliationem spectato nullā certā vicem ex omnibus, quas subit, ut essentialē, tribuas, & consequenter omnes vices individuo toti saltem accidere supponas; vel si postremam ejus vicem potius pro termino seu fine totius existentiæ vel durationis ejus, non autem pro parte quadam essentiali, habeas; nihil erit, quod individuum ejusmodi salvare possit, quin ipsum totum imaginarium sit, quocunque momento proponatur. Individuum verò, quod in statu spectatur, quatenus præsens est, quia plus sibi non vendicat, quam sibi re ipsâ competit, uno saltem momento contentum, quod ipsum expressè non tantum profitetur, sed & exhibet; igitur illud dignum haberi meretur, ut inter res veras & actuales

G

refera-

referatur, hoc est, ut ipsum certa res, & quidem actualis (non ficta tantum & imaginaria) verè dici possit.

§. 33. Ex quo clarè fatis apparet, quod, ut res aliqua veluti realis, hoc est, actualis (non imaginaria) vulgo Ens reale (non Ens rationis) dici possit, actualitas ipsa requiratur, tanquam vera realitas quæ per certam & positivam vicem se exserit, qua cognoscibile propositum rationem entis realis, quod sine complemento mentis pro se stare potest, exhibit, & tuetur: Unde vicem essentiæ reali nequaquam accidere, sed essentialem esse vel maximè, nemo non intelligit.

§. 34. Aliud autem in scholis obtinet, ubi scientificæ considerationi pro subjecto proponuntur res, non *actuales* (quis enim eas enumerare, ne dicam, explicare posset) sed uti loquuntur *nominales*, potissimum SPECIES *universales*, ab individuis pluribus inter se similibus (quæ nonnunquam, aut semper, in rerum naturâ, sive simul sive successivè, comparere solent,) abstractæ, quibus nonnullæ species monadicae, nempe digniores, ut Solis, Lunæ reliquarumque Stellarum, & totius cœli, quin & ipsius Terræ totius, tanquam individuorum sub eadem ratione singulari perpetuò conspicuorum, accensentur.

§. 35. Loco specierum autem diversarum, (quarum in rerum naturâ tantum non infinitæ, si non actu discerni, cogitari tamen possunt,) ulterioris compendii gratiâ substituuntur GENERA, quodvis pluribus, ad minimum binis, *speciebus* commune; pro quibus ipsis adhuc sublimiora, seu *generaliora genera*, succenturiantur, ad usque generalissima, s. *summa*. Quibus, tanquam conceptibus objectivis communibus, latioribus, strictioribus, omnes illæ cōceptibilitates involvuntur, quæcunque certis individuis sub tali nomine comprehensis, quandocumque fuerint, competere deprehenduntur. Aut ejusmodi conceptus communes saltem supponuntur, in Ideas unas conferuntur, iisque certa statuuntur subjecta, de quibus certa prædicata (quæ singulis sub quovis tali communi conceptu comprehensis, quando verè sunt, h.e. cum existunt, competere solent) licet nondum existant, in antecessum dicere, demonstrare, Discipulis in compendio recensere, de talibus consultare, fibique prospicere, liceat.

§. 36. Hæc universalia pro subjectis ordinariis in solenni renum Cognitione per universam Philosophiam & per omnes ejus facultates

cultates supponuntur, & hinc *subjecta publica* dici possunt: quorum respectu singularia vel individua tantum *privata subjecta* dici debent ut ut hæc ipsa potius quoad rem sint illa *principalia subjecta*, quæ verè sunt, & in quibus omnia, quæ de *subjectis publicis compendii* loco dici possunt, verificari debent.

Scilicet *subjecta publica* sunt veluti *Commissarii*, *Plenipotentiarii*, *Legati*, *Mandatarii*, *subjectorum privatorum*, tanquam suorum *Principalium*, à quibus alegendantur ad comitia scientifica: quorum nomine, quicquid in comitiis ipsis adjudicatur, suscipiunt, idemque domi suis *principalibus acceptum* referunt, ut ab ipsis per *subsumptionem* rati habeatur.

§. 37. Hinc individua, præsertim ultima seu completa, per se subsistentia, dici solent *substantiae prime*; Sed *subjecta publica*, nimirum universalia, dici solent *substantiae secundæ*.

Quoniam autem publica *subjecta* tam immensum usum habent, ipsaque propterea principaliter in Scholis, hoc est, in docendo descendere, tractantur, proponuntur, assumuntur, definiuntur, distinguuntur; fieri solet, ut, inverso prolsus ordine naturæ, secundum artem docendi, pro primis aut pro *prioribus subjectis* habeantur universaliora; pro *posterioribus* autem singulariora; pro *postremis*, individua: quæ suppositâ specie vel genere pro cognoscibili *precedente*, (pro *principali*) necessariò *sequiorum* & minus *principalium cognoscibilium rationem* eatenus habere debent.

§. 38. Et licet species & genera totum esse suum habeant ab individuis; nihilominus tamen, doctrinæ gratia, *Species & Genera*, quasi per se vel pro se primò constituta *subjecta*, primò *supponuntur*; *individua* verò, tanquam ab illis orta, prognata, deducta, pendentia, *speciebus & generibus subjiciuntur*. Unde species & genera *superiora* tanquam imperantia, per *naturam notiora*, dicuntur; cum *individua, subjecta*, tanquam subdita, saltem *Nobis*, id est, experientiæ nostræ, *notiora*, prohibeantur. Nimirum per *artis cognoscendi naturam notiora* sunt universalia quam *individua*; non autem per *rerum existentium*, hoc est verarum, *naturam* *individuis* præposita sunt universalia: saltem secundum essentiarum conceptibilium in statu signato *naturam*, ab arte cognoscendi sic ordinatam, universalia præcedunt; sed

secundum naturam essentiarum realium, hoc est actualium, in exercito statu per experientiam ita deprehensam, potius individua praedunt, unde *nobis* notiora dicuntur.

§. 39. Quapropter quæcunque prædicata communiter omnibus individuis eadem ratione convenient, illa quidem ad universale, quod omnium vice fungi debet, referuntur, ipsique speciei vel Generi, si necessaria fuerint, h. e. si vicibus omnibus & singulis eadem afficiunt, ut essentialia sui requisita velut imputantur:

Quæ verò non communiter omnibus individuis eadem ratione convenient, prædicata, sed individuis, quatenus *hoc*, *illud*, *istud* individuum sunt, restrictè competunt; ab illis species præscindit, nec eadem inter essentialia sui, tanquam conceptus vicarii, significata refert, h. e. pro sui munera essentialibus expeditionibus, & necessariis l. ordinariis causis & materiis expediendis eadem non habet) sed, si talia speciei forsan imponantur, eamque denominent, omnia pro accidentibus habentur, utut ipsius rei penitissimam essentialiam attingant, imò constituant.

§. 40. Ex eorum numero præcipue sunt ipsæ *Vices reales*, à quibus Genera, species, & ipsa simul individua signatè spectata, vel etiam exercitè, sed per ampliationem considerata, præscindunt, ut v. g. *lapis esse quid*, *esse tale vel tale*, tanquam res & essentialia distincta, dici possit, utut actu non sit, nec certas vices ponat, aut positas non amplius exhibeat, nec denuò se sistat.

§. 41. Hinc speciei tantum *contingere*, vel per accidens eidem esse, putatur, ut certis vicibus polleat; & essentialiam rei (scilicet signatam) sine vicium auxilio, sine actualitate spectatâ, verè tale quid esse, passim inculcatur, scilicet tale quid, ut locum illum certum inter objecta cognoscibilia præconcienda teneat, tanquam peculiare subjectum, de quo plurima prædicata verè, sed saltem promisivè, dici possunt interim, donec aliquando, si reipsâ fuerit & existiterit tale subjectum, eadem prædicata reipsâ quoq; verificantur.

§. 42. Perinde scilicet, ut de Massâ quadam auri, sub ovi cuiusdam mole saltem in statu signato præconceptâ, speratâ, rusticus, quanti veneat? aurifabrum interrogare potuit; utut hic, negligatâ Philosophiâ, Massam in exercito statu penes rusticum jam esse.

esse præsumens, eamque propterea consultò minoris æstimans, misere deceptus, pœnas ignoratæ distinctionis inter statum signatum & exercitum sat graves dederit: postquam enim eximiam lucri spem exemptione viliori massæ jam præconcepisset aurifaber, & ob eam toto die lautè rusticum quasi venditorem habuisse, à temulento tandem quærens *ubi massam haberet?* Nubem pro Junone sibi venditam expertus, hoc responsi tulit à rustico: si fors inventurus sit tantam auri massam, se nunc scire quanti sit pretii: gratias interim se reddere pro liberalitate, quam sub informatione simul exercere voluerit.

§. 43. Accidunt igitur Vices ipsi Essentiæ saltem signatæ, si ne vicium intuitu sic abstractæ, speciebus nimirum & generibus, id est, ideis vicariis, extra res in mente seorsim præconceptis; non autem accidunt essentiæ reali, præter mentis operationem in naturâ rerum subsistenti: quin potius essentiæ tali nihil magis essentiale dici potest, quam actualitas, in quâ vicium ratio potissimum consistit: Quod si vicem accidere quis dixerit corpori realiter & actu subsistenti, seu verò (non imaginario) cùm vicem nihil aliud esse, quam Essentiam realem *totam simul*, intelligamus; Essentiam quoq; realem totam simul accidere corpori reali, non imaginario, fateri cogetur, quod est absurdum.

§. 44. Essentiam verò totam simul, quatenus sub actualitatâ conceptibilitate, peculiariter & seorsim imaginabili, saltem sub innuitur, accidere toti simul Essentiæ, sub aliis conceptibilitatibus, præter illam seorsim imaginabilibus, saltem idealiter spectatæ, certum est. Conceptus enim conceptui diverso, rei licet ejusdem, accidere potest, & nihil aliud hac phrasí notatur, quam conceptum illum actualitatis non contineri sub conceptu totius essentiæ, saltem eatenus formato, quatenus vel indistinctè vel distinctè secundum partes & esendi rationes, inter se vel ad extera corpora redatas, in Ideâ consideratur. Id quod absurdum non est, cùm Ideæ plures & realiter diversæ possint esse, quarum tamen quælibet totius Rei signum exhibere potest. Sed quod Ideæ cuidam accidit, id non statim ipsi rei per Ideam significatæ debet imputari.

§. 45

G 33

§. 45. Hactenus de *Vicibus propriis* & *absolutè spectatis* in corpore quovis actuali, quarum quælibet est ipsissima corporis essentia tota simul, & quidem non imaginaria, sed actualis: Paucula nunc de *Vicibus extraneis* & respectivis subjicienda sunt, quas imaginatio nostra, propter consuetudinem à pueris acquisitam, solas ferè pro vicibus habet, utpote de quibus frequentissima consuevit esse tum quæstio tum responsio.

Sunt autem *Vices extraneæ* seu respectivæ, nihil aliud, quam *Vices illius* corporis ad *hoc* corpus relatæ. Quando nempe *Vices unius corporis* ad aliud corpus ejusque vices referuntur, ut signum aut mensura, per quam hæ vices denominari vel determinari possunt, ad quæstionem vel terminalem quando? vel extensivam quamdiu?

§. 46. Scilicet uti noster intellectus rem unam & solam *absolutè*, pro se spectatam, rationabili modo cognoscere nequit; sed statim ad aliam huic similem vel dissimilem comparando confugit; ita licet vices propriæ nobis intimè præsentes sint, & essentiam nostram actualē, hoc est, veram, non imaginariam, *totam simul*, intus & extra spectatam, constituant; eas tamen *absolutè*, pro se, solas clare cognoscere, labentesve pro se numerare, nequaquam possumus, adeò quidem ut paucissimi sint, qui de propriis vicibus pro se spectandis unquam seriò cogitarunt.

§. 47. Cumque per experientiam (nempe non per sensualem, sed per mentalem) videamus, quod omnia corpora (quin omnes creaturæ,) similiter, ut ipsi nos, unâ vice post alteram actu sint, hoc est, existant; potius in aliis, quam in nobismetipsis (ut alienarum rerum acutiores quam propriarum æstimatores sumus) continuum illnm actualis Essentiaz successum viciformem, hoc est, durationem per vices, attendimus: in primis *in cælo*, tanquam in corpore maximè conspicuo, quod non tantùm sub eâdem formâ totius semper ita durat, permanet, nullibi non extat, nunquam non præsens est, idemq; perseverat, nec eatenus mutatur; sed & concomitante quadam successione quasi transversali, maximè conspicuâ, successionem vicium illocalem & insensibilem quasi *κατὰ πόδα* sequitur, & ad amissim exprimit. Motu nimirum circulari perpetuo, regulari, qui solo Solis auxilio, continuâ lucis & umbrarum, calefactionis & refrigerationis

nis, vicissitudine, vicium successionem continuam vel ipsis uno vel altero sensu destitutis animalibus suggerit, viciumque numerum, saltem per summas certas collectum, earumque quantitatem continuam saltem respectivam, cunctis dicitat.

§. 48. Hoc à natura statutum numerandarum vicium continuò labentium instrumentum universale, tam nobile, tam admirandum, dum inspicimus, propriarum vicium oblii, vices rerum omnes in hoc instrumento solo stabulari, soli cœlo velut incumbere, motuque cœlesti tum generari, tum per universum orbem distribui, nobis imaginamur; Statuto quodam exceptorio longinquitatis amplissimo, productissimoque, sub famoso TEMPORIS nomine, velut extra cœlum, instar Tabulæ longinquæ, stabilis, & immotæ (quæ tamen digito monstrari nequeat) juxta quam Durationis nostræ curriculo progressi, semper aliud atque aliud ejus punctum, quod *momentum* dicimus, nos superare, superata post nos à tergo quasi relinquere, semper à præteritis ad futura, quæ nostrum adventum quasi præstolentur, accedere, sicque tantam ætatis extensionem & longinquitatem nobis accumulare videmur: apertis oculis quasi somniantes, cum potius ipsi nos, æquè ac cœlum, imò totus mundus, eidem loco velut affixi (saltem non longè recedentes) in nobis metipis ita continuò moveamur, hoc est, nutemur, admirabili motu genere, per continuam nec interruptam essentiarum nostrarum restitutionem, uni non minus ac alteri, simul ac esse vix cœperit intercidenti, cunctisque adeo rebus simul, præstitam, quâ velut rectâ (cœlo semper in orbem interea quasi transversim revoluto) proiecti, potius reducti, restituti, redditi, denuò, (quod est *de novo*), singulis momentis exhibiti, dum stare videmur, currimus; dum permanere dicimur, evanescimus, toties quoties denuò comparemus; dum semel extitisse nos putamus, innumerabilem nostrum exposuimus præsentia repetita numerum.

§. 49. Vices igitur existentiæ cœlestis sunt illæ vices extraneæ, quæ rebus præsertim sublunaribus imputantur, ut externa quædā accidentia, juxta quæ durationem propriâ ipsæ metiantur & expendant. Quibus *externis vicibus* tamen, quis est qui non videat, in singulis corporibus & rebus totius mundi simul præsentibus & existentibus respondere totidem *Vices internæ* & proprias, vicibus illis externis quasi paral-

rallelâ ratione concurrentes, quarum singulæ, ceu diximus, totam rei cuiuslibet essentiam simul pro se toties ita repetitam sistunt.

§. 50; Quemadmodum autem vices adeò subtili prorsus & insensibili successione fluunt, ut, omni succussione prorsus evitatâ, licet omnes nostros intendamus attentionis nervos, ipsi ne proprias quidem vices, hoc est, nosmetiplos ita repetitos, ullo sensu percipere queamus; (Ratio namque sola repetitionem hanc, sed ex intervalllo deinum, exactè tamen, percipit: Unde prorsus alius generis esse principium hoc perceptivum (Animam rationalem) quam sunt animalium sensationes, clarissimè patet:) ita vices nostræ cum vicibus extraneis rerum aliarum adeò subtili parallelismo concurrunt, ut omnes simul exercitæ vices omnium omnino rerum in Mundo vici-formium, in unam coincidere, tractusque totidem reipsa diversi tantum in unum tractum coalescere, videantur, imò firmiter existimentur.

Hinc *unum* dicitur *Tempus*, unum idemque momentum, quo totus Mundus utitur.

§. 51. Et unus quidem omnino tractus in mundo durativus est, unum Tempus, unum Momentum, non extrinsecè tantum sub unitate Mensuræ communis, quam unus & idem cœli Motus præstat; sed intrinsecè quoque, si duratio communis in se spectetur. Uuuus tamen est hic tractus quasi decumanus durationis in toto mundo, non hoc sensu, quod summè simplex sit & incompositus; sed quod compositione prorsus uniformi gaudeat, quā tot realiter inter se distincti rerum diversarum continuo simul repetitarum tractus & series, uno prorsus eodemque per omnia modo junctim celebrantur, nec ulla quoad progressionem, ipsamve progredientem repetitionem, diversitas intercedit, nulla differentia, nulla distinctio.

§. 52. Sed ubi nihil differentiæ formalis, nihil diversi modi, spectatur, nihil absconi sentitur, uniformitas est, æqualitas est, & similitudo summa, quam dicimus *identitatem*, hoc est, *unitatem* nempe respectivam.

Perinde scilicet ut in harmoniis, ubi nulla dissonantia percipiatur, sive sit absconsa, sive consona (quæ non nisi per intervalla congrua tertiae, vel quartæ vel quintæ vel octavæ vel ulterioris, tandem in ordinem

dinem redigitur, sed ubi simpliciter uniformis & uno prorsus eodemque sub modo progrediens absolvitur Motus, qualis est ubi totidem præcisè revibrationibus ubique continuò simul repetita chordarum & aëris exercetur collisio (quod in Musicis eandem sonat vocem) ibi vox una tantum auditur, & unisonus percipitur, ut Jovem iures lapidem, unicum numero vocem subesse, cum tamen innumerabiles aliæ realiter diversæ voces in unam ita coalescant.

§. 53. Ad eum præcisè modum totus mundus uno velut ore vociferatur, & simpliciter uniformi rectoque tractu durationis omnium rerum simul per vices existentium, quibus constat, exactissimum edit unisonum. Sed Motū hunc rectum, Motus quidam alias veluti transversalis & accessorius, vulgo *localis* dictus, suaviter intercipit, & Unisonum ad concinnam harmoniæ figuralis variegationem contemperat, ineffabili tripudio mentem sapienter auscultantem suavissimâ dulcedine modulationum suarum afficiens. Qui cum priori, tanquam cum Basi, constituit illum *concentum orbium cœlestium* veteribus decantatissimum, quo nihil aliud innuere voluerunt, quam regionum totius mundi principalium harmonicam dispositionem, pariter & ad numeros exactam revolutionis consonantiam, de qua Pythagoras ad Platonem usque tam suavem, sed surdis paganorum auribus, olim cecinit cantilenam.

§. 54. Sed quorsum hæc omnia: scilicet ut Harmoniam unisoni pariter & harmoniæ figuralis agnoscamus & veneremur. Quis igitur est Unisoni (cui primùm auscultabimus) Harmosta: Quis Director: quis Præcentor:

Is est, qui res omnes uniformiter ita restituit. Sed quis est qui restituit? an is qui per vices ipse restituendus est: nequaquam: is enim tum non esset, ubi semetipsum non minus ac reliqua restituere deberet. Ergo restaurator non restituendus restituit omnia: Motor immotus constans & perpetuus, hoc est, æternus fluxa quævis continuò reddit eadem. Harmosta supremus uniformiter omnia restituens facit, ut eum de quo diximus unisonum totus mundus edat. Is igitur omni-

H

potens

potens est, cùm omnia statuat & restituat : sed & *Unicus* est, cùm à non esse, quod pluralitatem realiter & in se divisam sub-ingreditur, prorsus abhorreat: *Omniscius* est & Veritas ipsa, cùm scibilia pariter & scientiam statuat & restituat: *Summe bonus*, à quo Bonum omne proficiscitur, Malum exulat & punitur : *DEUS unus, verus, bonus*, ab intelligentibus sapienter agnoscendus, unicè venerandus, severè timendus, sanctè colendus.

CAPUT IIX.

De Principio corporis collocativo, seu

De conceptu partium omnium in corpore juxta se mutuò sigillatim existentium , ipsiusque Totius inter alia Tota collocati pariter & hinc inde lati.

§. 1.

Si corporis Essentia realis & actu præsens in naturâ non, ut hactenus, *simul*, tanquam unum ; sed secundum diversas, quibus constat, partes & essendi rationes, *sigillatim*, tanquam numerus & multitudo , sed cohærens, spectatur, prout partes juxta se mutuò certo modo statutæ, locatæ, sunt, totumque adeò non tantum partibus suis extra partes hoc vel illo modo constitutum, compositum, & intra complexum sui collocatum ; sed & ipsum totum inter alia corpora tota, certo modo comprehensum, contentum, & exterius collocatum, deprehenditur: altera Positio vel suppositio corporis actualis est, quæ quartum cognoscendi corporis Principium largitur, sic dictum, quantum indicativè saltem non executive; propositivè non expositivè, promissivè non exhibitivè, traditur.

§. 2. Quod igitur ultimam hanc totius corporis suppositionem principalem attinet, dici potest id in ipso corpore principium, quod hac suppositione designatur, *interna JUXTA POSITIO singularum partium*

partium: quâ nihil aliud innuitur, quâm actualis essentiæ corporis ex partibus pluribus compositæ singularitas pluralis juxta se mutuò constituta, qua corpus unum ex pluribus singularibus corpusculis certo modo concurrentibus, & juxta se sitis, actu constat. Et hæc ipsa denominatio Principii dici potest magis *absoluta*, qua corpus non extra, sed intra complexum sui, refertur ad partes omnes, ad omnia requisita, quatenus singula sub certis & singularibus, ad unum tamen & communem scopum conspirantibus, modis suis juxta se mutuò posita sigillatim præsentia concipiuntur: unde Principium hoc in actuali corpore *juxtapositas interna*, nempe partium inter se dicitur: plerumque tamen *Localitas* aut *Collocalitas*, nimirum *interna*, dici solet, & sæpe *Locus internus*, qui nihil aliud est, quâm ipsum actuale corpus, quatenus ex partibus juxta se mutuò suo modo collocatis constat.

§. 3. Scilicet ut superius in statu signato per conceptum *formæ* seu *dispositionis internæ*, nempe partium inter se, tradebatur absolute totius corporis denominatio distinctiva, sed sine connotatione actualitatis; ita jam in exercito statu per conceptum *collocalitatis internæ* seu *juxtapositatis*, & præsentia singularium in corpore contentorum mutuæ, traditur absolute corporis totius denominatio, sed cum actualitatis connotatione. Quæ non minùs ac illa totam essentiam sub certâ cognoscibilitatis ratione velut initiali seu principiariâ (liceat ita loqui, cùm inchoamentum tantum sit non principalis cognitio) refert, & illam instar Principii vel inchoamenti saltem obiter præcognoscendam subinfert; tribus præmissis principiis 1. *Materie*, 2. *Formæ*, 3. *Simultaneitati*, quartum supperadens, quod *juxtapositas* aut *collocalitas interna* dicitur. Quibus omnibus & singulis tota præliminariter concipitur essentia: duobus quidem prioribus *nuda*, nimirum *Essentia* 1. *Materialis* 2. *Formalis*, duobus posterioribus verò quasi *vestita*, realis & actualis, hoc est: *Existentia* 3. *Simultanea* 4. *juxtapositis* & *collocativa* partium, queis corpus constat, omnium & singularium.

§. 4. Sed quemadmodum extra se cum sibi dissimilibus, vel potius adversus sibi dissimilia, collato copore signatè spectato, superius pro conceptu *Formæ* substituebatur *Differentia Specifica*; &

pro dispositione partium internâ, dicebatur *Distinctio*, seu conceptus totius ad extra distinctivus, tanquam binitas aut multitudo modalis, dum corpus ita respectivè tanquam alterum aut aliud à reliquis, vel tanquam unum ex alterâ diversâ distinctaque turmâ communis numeri, concipiebatur: ita similiter extra se cum distantibus à se, nec intra complexum sui cadentibus aliis, collato corpore quodam actuali, pro conceptu juxtalitatis internæ seu rationis partium singularum juxta se mutuò positarum in ipso corpore, substituimus conceptum juxtalitatis externe, quæ famosum *Locationis* & LOCI nomen habet; & pro rō sigillatim exposito dicimus *Hic*, *illic*, *istuc* expositum; pro distributivâ positione partium extra partes juxta se mutuò (pro Localitate corporis internâ) concipimus *Distributionem* collocativam corporis, inter ambientis corporis extremitatem & confinium, quæ vulgo dicitur LOCUS *κατ' εξοχήν*. Definitur enim *Locus* corporis propositi tanquam inter alia corpora contenti quod sit *superficies corporis continentis*, i.e. conceptibilitas externa positionis internæ partium extra partes juxta se mutuò, quatenus omnes simul ita positæ partes, totumque adeò corpus, ad vicina quædam extra se corpora, præsertim ad proximè contigua, refertur, ut non tantùm ad quæstionem terminalem UBI? respectivè responderi possit, *hic*, *illic*, *istuc*, *in aere*, *domi* &c. sed & ad quæstionem directivam QVORSUM corpus collineet? designari possit plaga directionis *horsum*, *istorum*: & (3) ad quæstionem extensivam, QVAM LONGE latèque res pateat? assignari possit, extensionis *mensura*, cuius index est ipse terminus, quo usque partes extra partes extenduntur: in primis autem ut (4) ad quæstionem figurativam QVOMODO procedat & moveatur corpus? definiri seu determinari possit *modus* & forma seu figura progressionis, quo corpus inter corpora fertur & procedit.

§. 5. Cùm enim experientia testetur, quod præter motum illum corporis per vices continuatas restitutivum (quo tota corporis essentia denuò semper ac denuò, quod est de novo, sibimet ipsi succentriatur, & eatenus, quasi rectâ, rigoroso progressionis tramite, sine regressu, sine statione possibili, totum ut UNUM, licet solum esset, quasi protollitur, seriemque sui successivam facit,) etiam dari

dari motum alternativum & quasi transversalem, quo corpus & corpus, adeoque DUO vel plura corpora, situm inter se mutant, pro & contra, seu vicissim, quasi collateraliter, procedendo; dum unum alteri cedit ex viciniâ corporum aliorum, quibus cingitur, ut alterum corpus hanc ambientiam viciniam ingrediatur, illo vicissim vel immediate vel mediate locum alterius occupante: necesse est, ad motum hunc, à nobis maxime conspicuum, exactè definitum, referre corpora quævis, inter se collocata, singula velut extra se, sive propè sive remotius, ad alia quædam inter quæ constunt, ut & terminos & mensuram hujus mutationis habeamus, à quâ simul cum priori motu sumtâ, variatio corporum tum essentialis tum accidentalis, unâ cum operationibus & effectibus, quæ potissimum in corporibus attenduntur, dependent.

§. 6. Quapropter ut Localitas ad extra nihil aliud est, quam situs corporis propositi respectu corporum aliorum circa-sitorum; ita Motus localis nihil aliud est, quam Mutatio situs respectu corporum aliorum ordine sequentium, ad quæ corpus illud accedit, aut quæ prætervehitur.

§. 7. Hic motus cum motu durationis convenit in eo, quod successivus fit, quippe qui durationis motum, tanquam fundatum & materiale sui proximum, semper presupponit: differt autem ab eo, quod motus duratus in se rigorosus fit, & ad eandem plagam sui generis, nim. à priori semper ad posterius, tendat, adeoque tractu suo quasi rectitudinem tantum, non verò curvatem, referat, eò quod sit unius tantum & ejusdem rei mutatio, secum facta, quam semper ad ulteriores sui vices pro semetipsâ prius evanidâ substituendas progreditur res fluxa. Nam id quod evanescit, non nisi postquam evanuit, restituiri potest, nec opus est restitutione, prius quam evanescat: Prius ergo statuendum, posteà vero restituendum: quid est; non autem quasi postliminiò prius restituendum, & posteà primò statuendum.

§. 8. Motus autem localis in suo genere varius est, quippe transversalis, duarum ad minimum rerum diversarum mutuus, & reciprocus, unius ad alterum vel ab altero; completere vero quatuor circumstantium, secundum quaternas plagas: hinc ante, retro, redra:

H: 3,

curvâ

curvâ, ratione celebratur, ut perinde sit, sive corpus A moveri dicatur ad corpus B. sive B contra moveri concipiatur ad corpus A.

§. 9. Cœterum Localitas ad extra quaquaversum spectat, secundum omnes directionis PLAGAS, quarum quaternæ cardinales sunt, ab humano corpore denominatae &

(1) quidem ab humano corpore directè sito 1. sursum 2. deorsum 3. dextrorsum 4. sinistrorsum. (2) ab humano corpore sibi transversali 1. antrorsum 2. retrorsum. 3. dextrorsum, 4. sinistrorsum.

Quarum illic binæ, cum binis hîc, coincidunt, ut sex plagæ cardinales remaneant à se mutuò separatæ, sub rectis inter se condirectionibus, h. e. sub angulis rectis proximarum, nempe 1. sursum, 2. deorsum. 3. dextrorsum 4. sinistrorsum 5. antrorsum, 6. retrorsum. Inter quas infinitæ cadunt intermediæ à vicinis cardinalibus denominandæ.

§. 10. Quibus utrisque tractibus extensivis, si certi termini præfigantur circumcirca, constituuntur spacia terminata seu FIGURÆ, numero terminorum saltem rectorum, sub extensivâ reætitudinis formâ certæ directioni plagarum in transversum occurrentium, denominatae: qui Numerus est vel finitus, hinc figuræ dicuntur *angulares*; vel infinitus, & Figuræ sunt Non-angulares sed rotundæ. Terminant autem vel lineæ Superficiem, dicunturque Figuræ *superficiales*, quarum præcipuæ (1) TRIANGULUM (2) CIRCULUS; vel superficies corpus, & dicuntur Figuræ *solidae*, quarum præcipuæ sunt (3) TETRAEDRUM (4) SPHÆRA.

§. 11. Motus localis ipsam localitatem sequitur, lineis seu tractibus in longum protensis vel rectis vel curvis, ad certam plagam quovis momento directus, sed diversis momentis vel ad eandem vel ad diversas plagas, excurrens. Hinc uti ratione fluxus durativi, tanquam ratione materiæ suæ proximæ, rigorosè successivus est; ita ratione formæ, quas linearum figuræ ipsa corpora vel partes unius corporis inter se tenent, easdem unius corporis motus, tanquam certa vestigia, sequi potest. Ut adeò motus localis secundum propriam rationem vel *rectus*, vel *curvus*, vel ex utroque mixtus dici queat.

Utrisq

Utrisque verò principiis, materiâ nim. & formâ, simul inter se comparatis concretè spectatus Motus localis est 1. vel *velox*, vel *tardus*: 2. vel *regularis* vel *irregularis*. Ut supra definivimus.

§. 12. Sed hæc ipsa magis *extensiva* Motûs localis forma dici potest, & extensiva modalitas. Præter hanc in motu locali præcipue venit attendendus **IMPETUS**, tanquam modalitas *intensiva* motûs in corpore localiter moto, nempe directionis versus certam plagam vis, actus ipse motivus, nifus, conatus, motio. Quæ sæpius est sine promotione, sine progressu, i. *apparenter*; quando res circumstientes omnes similiter impelluntur & procedunt, ut nulla notari possit differentia, i. *realiter*, quando contrarius & æqualis impetus hunc sufflaminat. Ubi verò non sufflaminatur impetus, illicò se prodit ipso progressu rei sic impulsæ.

§. 13. Cœterum hæc ipsa motio, nimirum impulsus, terminatur non, ut motus durationis restitutorius, in corpore moto, quod eam vim à Motore primum excipit & eā movetur: Nec etiam motus localis in corpore passivam tantum rationem habet, ut motus durativus in rebus fluxis; sed insimul activitatem impresso sibi communicatam impetu participat, ut ipsum corpus localiter motum localiter porro moveat aliud sibi contiguum corpus, ita quidem, ut impetus à motore quodam impressus ab uno corpore per intermedia plura sibi mutuo contigua propagari possit in infinitum, nisi contrario (versus oppositam huic plagam directo) nisu vel impetu subsequentium & sic obstantium corporum inhibeat, & vel successivè frangatur, i. elidatur i. reflectatur, i. in ipsum oppositum vertatur.

§. 14. Impressionis autem propagatio pro materiâ propriâ, i. pro subiecto formalis sibi velut idoneo, supponit corporum ita contiguè sitorum *Impenetrabilitatem*, i. e. internam illam cujusque partis extra partem sitæ constitutionem, qua pars corporis quælibet, licet divisibilis sit in particulas quotcunque separabiles à se mutuo; nequit tamen intra sui complexum admittere partem corporis aliam, aut ipsum corpus aliud, sive minus fuerit, sive non, ita quidem, ut admisso quodam extraneo corpore, quantulocunque, tota substantia corporis admittentis non interrumpatur, aut vice corporis

poris admissi tanta sui pars aut particula, vicissim non excutiatur, exturbetur, ejiciatur, extra complexum quo corpus admisum ab illo toto continetur.

§. 15. Nam licet corpus, in partes quasdam à se mutuò separatas divisum, recipere possit aliud corpus inter interstitia partium illarum separatarum; tamen intra substantiam ipsam totius partiumve suarum propriam, interstitiis alienis carentem, & verè quaquàversum ex proprio continuam, recipere corpus unum aliud non potest, quod sic ingrediatur, ut illud penetret, sed infinità quasi vi quodvis corpus aliud corpus eatenus excludit, ipsamque *penetrationem* sui corporalem abhorret, ut corpus à corpore sui quasi juris maneat. Aliud autem est, si spiritus accedat; nam hic, ut intensiva substantia, penetrare corpus omnino potest.

§. 16. Hâc Impetus continua propagatione per plura corpora, tanquam impenetrabilia contiguè sita, fieri solet, ut corpus unum videatur alterum movere pro se (videlicet illis ita videtur, quibus primus Motor non apparet:) item, ut corpus in aliud à se longè remotum agere videatur sine medio (videtur autem illis ita, quibus intermedia corpora non apparent, ut quæ subtilitate suâ sensum, præsertim visionem, effugiunt, ut cœlum, & aër.) Imò, cùm motus localis, utpote transversalis & alternativus, in orbem recurrere possit, impetus propagatione similiter in orbem dirigibili fieri solet, ut inter corpora contigua talis motus in orbem obtineri posse videatur, ut si semel fuerit impetus impressus, idem postea continuo perseveret, adeoque mobile perpetuum ex ipsis corporibus, externo solicitatore non amplius requisito, secundum artem componi possit.

§. 17. Quæ quidem imaginatio spuriis quibusdam in orbem recursibus perpetuis, h. e. aliquousque continuò motis machinulis, genuino principio non apparente, vulgo maximè confirmata fuit, quasi *mobile perpetuum*, & quidem Artis operantum, ita semel constitui possit; ut, externo naturæ motu nequicquam requisito, pro se semper in orbem recurrat. Quod pro difficulti quidem sed possibili tantoque magis honorabili quodam & glorioso machinamento tantum non totus mundus perperam veneratur.

§. 18. Sed

§. 18. Sed, præterquam quod ad quemcunque motum localem, instar materiæ proximæ, motus ille durativus requiratur, quem solus Motor immotus edit; etiam in ipso locali motu, nisi translocationis impetum originalem Motor ubique præsens (& sic etiam localiter immobilis) primo cuidam & universali corpori passim diffuso (quale corpus Auram dicimus ætheream) imprimeret, ut ab illo per contiguitatem ad reliqua transeat, quæ tamen variis extremitatum suarum directionibus illum universalem impetum tamen varie postmodum excipiunt & propagando quasi distorquent: nullus esset motus localis, & solus pro se duraret motus durativus.

§. 19. Scilicet ipsius Motus localis principio fundamentali, nempe continuâ rerum fluxarum restitutione, mundus secundum prius & posterius ita simul promovetur, ut ipse mundus nil quicquam agat, sed tantum patiatur: hoc est ut res ita continuò restitutæ, quia simul evanescunt, & simul restituuntur omnes, vim hujus rigorosi motus non possint propagare, nec unæ receptum restitutionis impetum in alias transferre, quippe cum omnes coëxistentes res una sortem alterutram subeant, nimis ut simul præteritæ sint, & simul præsentes. Ergo minimum eatenus non datur perpetuum mobile, quod proprium sit artis, quatenus una res alteram, & vicissim hæc illam, pro se, quoad principium motus localis fundamentale, tanquam quoad materiam ejus proximam, juvare non potest.

§. 20. Licet autem in ipsâ translocatione seu motu locali formaliter spectato, quo plura corpora saltem alternativam inter se mutationem exercent, ipsa coëxistentia corpora se mutuò juvare vel impedire possint; non possunt tamen hoc præstare, nisi vim & impetum aliunde priùs acceperint: cum in mundo nil quicquam moveatur aut moveat, nisi motum ab alio, quod ab extra vim & impetum imprimit. Extra res omnes ita mobiles autem solus Deus est, ut mobilis Motor, qui, præter motum durativum, saltem universalem toti mundo conciliat motum localem, æquabili ratione cœli substantiam in orbem convertens. Hinc, licet variâ linearum & superficierum inclinatione corpora motum hunc universalem variis modis excipient & protrudant, semper tamen ad æquabilitatem

tatem illam recurrere necessum habent, adeò quidem, ut licet, pluribus forsan corporibus hīc quām illic concurrentibus, excessus quidam alicubi sentiatur in motu locali; tamen illic, paucioribus remanentibus, necessum sit, ut tantus sentiatur defectus. Excessu per defectum compensato, relucebit æqualitas illa, quā Motor primus impetum à se per orbem quasi disseminatum inter corpora distribuere permittit. Ergò nequidem hoc modo perpetuum mobile, quod artis proprium sit, effingere licet,

§. 21. Impetus igitur, qui spectatur in motu locali, vis est motoris primi, quam nec augere nec minuere possunt corpora, sed excipere saltem, & inter se certâ ratione distribuere, non ex arbitrio, sed ex naturæ præscripto, dum quælibet res suam, quam à motore primo concepit, impressionem alii vel ad easdem plagas conjungere, vel eidem ad diversas aut etiam ad oppositas plagas obvertere, potest. Quorum illo juvatur motus utriusque; sed aliarum rerum motus, alibi per alterutrum aliás adjutus, intantum deseritur: hoc, impeditur uterque, sed aliarum rerum motus, alibi per alterutrum aliás impeditus, intantum juvatur.

Ut diversæ quidem in mundo sint positiones motū particulares, quas posita, die Posten/ Germani dicunt; eadem tamen summa semper maneat: quam nulla vel augere vel minuere potest ars humana; nedum ejus partem definitam in infinitam perpetui mobilis quantitatem contra naturam transfundere.

§. 22. Et sic ex utroque corporis cujusque principio, sed aequali, DEUS ut actualis essentia, clarissimè semper elucet. Sicut enim simultaneum illud corporis principium, restitutivo motu suo, DEUM ut æternum & sine vicibus constantem omnium rerum per vices existentium & *Creatorem & Conservatorem*, unicum & omnipotentem, evincit; ita singulare seu collocativum hoc corporis principium, alternativo motu suo, DEUM ut *primum Motorem, optimum & omnipresentem*, ubique demonstrat.

§. 23. Sed quid utrumq; Corporis cujusq; principium in statu signato, materiale nimirum & formale? Sanè licet individualis Essentia, quali Deus gaudet, ex statu rerum signato, quippe saltem ad Ideas, potissimum universales, accommodato, demonstrari nequeat ::

at: Si tamen ex actuali statu jam evictum sit, individuum, imprimis infinitum illud, nempe DEUM, Esse, non potentia, sed actu; non in ideâ tantum, sed re ipsâ; non impotenti quodam actu, sed efficacissimo; non passivè, sed activè; non per vices à non esse vicissim ad esse multipliciter restitutas, sed in se constanter, ut unum & æternum Ens actu; non per partes extra partes dislocatas, sed ubique totaliter existens & omnipræsens: facile nunc erit ex actuali statu per mentis operationem in signatum quasi postliminiò, vel potius rectâ, transire, DEUMque, secundum illud humanum intelligendi subsidium ibidem contemplando venerari, prout inter Ideas rerum cognoscibilium se sistit, non quidem ut universale, Genus aut Species; sed ut Individuum: non sub specie vel Ideâ speciei monadicæ, tanquam universale potentia; sed sub specie vel Ideâ realis Individui monadici, quod ipsum quidem non per ampliationem, sed ipso statu, ceu Scholæ loqvuntur, h.e. actu, semper idem est.

§. 24. Sub hâc Ideâ, non *universali*, sed, ut ita loquar, *Universâ* simplicissimâ, Deum secundum utrumque principium & inchoamentum cognitionis, secundum materiale nimirum & formale, secundum indistinctam & distinctam positionem (nec enim aliter possumus) suspecturi, deprehendimus

(i) DEUM indistincto conceptu primùm ut *unum quid* esse concipiendum: non tamen ut internâ pluralitate compositum unum, sicut entia finita; sed ut in se prorsus *incompositum* & *simplex* unum, *infinitum* tamen & incomprehensibile; cujus respectu nostrûm quisque multitudo quidem est, sed unitatum undique finitarum, quarum etiam infinita multiplicatio nondum attingit Unitatis Divinæ mensuram. Nec enim pluralitas partium in infinitum divisibilium, quâ corpus quodvis constat, Immensitatem DEI; nec etiam pluralitas Vicium sine termino fluentium, quâ res quævis durat, æternitatem DEI, ullâ ratione potest attingere, nedum exæquare.

§. 25. Unus ergo DEUS est, tum intrinsecè, secundum substantiam prorsus incompositam; tum extrinsecè, secundum substantiæ constantiam & immutabilitatem, adeoque simul *semel* & *semper*; Qui nunquam non unus est; non tamen bis aut plures unus est, quasi duo, vel plures, sint Dii (nam bis unum duo sunt, & ter

unum tria sunt, inter se discreta;) Sed ita Deus unus est, ut & semper unus sit, & unicum etiam sit *semel*, quo Deus unus est: Atqui *semel* unum est simpliciter unum: *Ein mal eins ist eins*: & simul unicè tantùm *semel* unum, est æternum. E. DEUS etiam simpliciter unus est & æternus.

§. 26. (2) Distincto conceptu Deus *Essentiam* peculiarem ab *Essentiis* totius mundi *distinctissimam* sicut, videlicet *infinitam*, ut sic loquar, intus & extra, dum nec ullâ partium, nec ullâ vicium, alietate pollet, eò quod τὸ NON ESSE prorsus excludat. Cùm è contrario primùm ex nihilo productæ, totiesque nihilum sui subituræ, sed continuò restitutæ, Creaturarum *Essentiæ*, dum sunt, insimul etiam certo modo *non sunt*; non tantùm quod earum cuiusvis, ut totius simul spectatæ, pars una non sit altera; sed &, quod cuiusvis *Essentiæ* pluribus vicibus ita durantis, & esse suum momentaneum toties repetitum ad quantamcunque summam coacevantis, universa summa, præter esse positivum in uno tantùm momento semper hærens, illius esse negationes innumerabiles includat: tot nimirum quot extra momentum præfens momenta prærita sunt, vel potius fuerunt.

§. 27. Secundum omnia proinde cognoscibilitatis principia conservata qvatuor, ab intellectu nostro considerari potest DEUS, qui

(1) Secundum Numeros, *Unitas* est sine multitudine.

(2) Secundum *Essentias*. *Veritas* est, & Este positivum sine Falsitate seu Negatione.

(3) Secundum totalitatem & actum simultaneum, *æternitas* est sine temporalitate.

(4) Secundum singularitatem (sub actu simultaneo divisim saltem conceptibilem) *Bonitas* est & perfectio sine defectu: DEUS summè potens, hoc est *omnipotens*, & proinde summè sapiens, ubique totus, hoc est *omnipræsens*, *Creator* & *Conservator* hoc est Restaurator, omnium. Cui Soli Laus & Gloria per universa
tum hujus tum futuræ Vitæ

Secula.

Sum-

Summa Demonstrationis.

Definitio I.

τὸ SEMEL Einmahl est conceptus rei totius simul sumtae.

SCHOLION.

*Simultaneitas igitur, τὸ semel abstractè dictum, nihil importat à re (quam denominat) alieni, nihil Entis à re diversi; sed ipsam eam rem, ut *unam*, notat, ejusque totalitatem connotat, ne pars tantum dici videatur. Hinc si res *semel esse* dicitur, *tota dicitur esse*: si *semel non esse* dicitur, *tota dicitur non esse*.*

Def. II,

*Una vice dicimus rem esse, quæ *semel est*: altera vice dicimus rem esse, quæ denuò, vel adhuc *semel est*: & ita porro.*

SCHOLION.

*Nempe, si plura fuerint τὰ *semel*, quorum unum alteri succenturiatur; dici solent VICES, quod totā suā VI sibi mutuò sint æquales, ut uni occidenti, surrogari possit altera prorsus æquivalenter.*

Def. III. Observ. grammatica.

*Voces *SEMER*, & *VICIS*, de rebus èquè, ac de actionibus dici consueverunt.*

SCHOLION.

Sæpius quidem de certo quodam actu rei (quam denominat) realiter exhibito vel exhibendo dicitur utrumque vocabulum, & quidem non de externo tantum actu, v.g. *semel ire*, *semel stare*, *semel sedere*, *semel edere*, scil. hominem, unde Germanis die *Mahlzeit* / item *ein Mahl* / *ein Abend-Mahl*; sed & de interno v.g. *semel esse*, *semel fuisse*, *semel fore*, *semel existere*, *semel mori*. Non minus tamen frequenter etiam de rebus ipsis dicitur, sive res sub ratione numerorum indistinctè spectentur, ut *semel unum*, *semel duo*; sive sub essentiarum ratione distinctè spectentur, ut *semel consul*, i.e. *totus Consul* ut unus (non duo) *semel lapis*, i.e. *totus lapis* ut unus (non plures) *semel florenus*, i.e. *totus florenus*, ut unus, (non duo) Scilicet quamcunque denominationem ipsum *Esse rei* (v.g. *lapidis*, & quidem verum & reale nimirum actuale) sustinet; eam ipsa res (*ipse lapis*) non respuit; Nam *Esse reale* (*lapidis*) & *Essentia realis* (*lapidis*) idem sunt, saltem quod casu grammaticalí differant.

I. 3.

Def. IV.

Def. IV.

DEUM, abstractè DIVINUM NUMEN, dicimus Ense
immutable, seu constans, liberrimum tamen, & omnipotens, ipsum
Motorem primum, (qui non ab ullo moveri seu mutari potest, ipse
tamen omnia primo movet) totius mundi rerum, quas ex nihilo cre-
avit, hucusque conservatorem, omnipresentem, Rectorum universi.

Axioma I.

Semel unum est unum.

SCHOLION.

Sicut semel verum est verum: semel bonum seu perfectum,
est perfectum. Hoc est: Semel aliqua res (quatenus ut una, vera,
bona, more solito supponitur) est ea res tota simul, ut una, non ut
plures; ut vera, non ut falsa; ut perfecta, non ut imperfecta, qua-
tenus scil. tum (h.e. sub illo dicto Semel) supponitur, utut alio Semel
(alias) mutari possit.

Meliùs Germanicè: Einmal Eins ist Eins; Einmal wahr
ist wahr; einmal gut ist gut. Wenn eine Sache
einmal dieselbe Sache ist/so ist sie dieselbe Sache. Wenn
eine Sache einmal wahr ist/so ist sie dieselbe wahre Sache.
Wenn eine Sache einmal gut und vollkommen ist/ so ist
sie dieselbe gut und vollkommene Sache.

Axioma II.

Ex nihilo nil fit.

SCHOLION.

Hoc est: Nulla res semetipsam, quatenus non est, facere potest
ut sit.

Axioma III.

Ex nihilo quipiam facere solius est Divini Numinis.

SCHOLION.

Rei Nihilum est vel absolutum, vel restrictum: absolutum rei
Nihil est, ante quod res ipsa nullo sui principio praexistit. Et ex
hoc Nihilo, facere rem ut sit, dicitur CREARE. Restrictum rei
Nihil est, ante quod res ipsa praexistit, mox eatenus non existens,
& eatenus non ens, h. e. nihil, utut postea denuò compareat. Et
ex tali Nihilo, reducere rem ut sit, dicitur CONSERVARE.

Axioma IV.

Quoties ex nihilo quipiam fit, toties prærequirtur Creator
vel Conservator Omnipotens, extra nihilum actu constantus.

Ob-

Observatio I.

Omnis res mundi, quae jam præsens (actu semel) est & existit, non est hæc, vel in ullo præterito momento.

SCHOLION.

Ergo quatenus hoc *Semel* datur & est; illud *Semel* non est, & vice versa.

Observ. II.

Omnès res mundi coëxistentes, simul sunt præsentes, & simul præteritæ, quatenus coëxistunt.

Observ. III.

Omnis mundi res, postquam uno *Semel* fuere, denuo *Semel* sunt, & iterum *Semel* &c. Sed extra priora *Semel* posteriora tota cadunt.

Observ. IV.

Omnia & *Semel* Rei, quæ rò *Semel* ejusdem rei præsens præcedunt, præterita sunt, i.e. non sunt, nihil sunt.

Postulatum I.

Quamcunque rem mundi, quovis momènto sui, præsentem sistere.

Postulat. II.

Quamcunque rem mundi quovis momento, quo non amplius est, ut præteritam sistere.

Postulat. III.

Quamcunque rem mundi quovis momento, quo nondum est, ut futuram sistere.

Postulat. IV.

Rem aliquam ante mundi res omnes ab æterno præexistentem ponere.

SCHOLION.

Licet rò ponere, sistere, quod postulata sibi concedi postulant, de positione mentali sit intelligendū, in statu signato; tamen, ut ipsum, quod postulatur, etiam in exercito statu quoad rem ad minimum possibile sit, & eatenus verè concipi possit, necesum est.

Quaternis hisce principiis, quatuor nempe *Definitionibus*, ut principiis subiectivis, reliquis verò prædicativis & formalibus nempe 4. *Axiomatis*, 4. *Observationibus*, & 4. *Postulatis*, veritas & certitudo Propositionis demonstrativa nititur. Nec opus hic est *Hypothesi* (declarativâ) cùm ipsa Thesis absolutè, simpliciter, & directè, procedat.

Pro-

PROPOSITIO.
DATUR DEUS.
DEMONSTRATIO.

Cùm enim quisque nostrum, unà cum reliquis mundi rebus simul, totusq; adeò mundus, unà vice post alteram existat, per Observ. 2. & 3. ita quidem, ut vices priores non amplius sint, quando vices posteriores sunt, per Observ. 1. h.e. ut quævis res in mundo tota, quoad priorem Essentiam sui totam, non sit, quando denuò, seu quoad posteriorem Essentiam sui totam, est, per Def. 1. & 2. & 3. Ax. 1. Ipsa verò rei cuiusq; præter Deum Essentia prior, dum ita non est, semetipsam, ut denuò sit, (h.e. posteriorem Essentiam (rei) facere nequeat, per Ax. 2. oportebit Esse DEUM, per Def. 4. & Ax. 3. & 4. Q. E. D.

COROLLARIA.

Coroll. 1. DEUS est omnipotens: & conseqv. omnipræsens, omniscius, & Sapientia summa, Omnia namque, quæ sunt, ipse facit, quodvis coram. Ergò venerandus.

Coroll. 2. DEUS est Unus sine pluralitate realiter divisivâ. Quia divisivæ pluralitatis unum non est alterum quoad Essentiam, & sic ipsa tò non esse, saltem ex parte respectu partis, sustinet, cùm tamen DEUS à Non esse totaliter sit immunis, per Ax. 4. Ergò solus adorandus.

Coroll. 3. DEUS est Liberrimus, at verax, justus, & vindex injusti. Confer Obs. 3. & Def. 4. Ergò timendus.

Coroll. 4. DEUS est summè Perfetus: h. e. infinitæ perfectionis. Optimus, summum Bonum, Rector universi beneficus. Ergò amandus.

Tibi Semel - Une DEUS in Essentiâ, Trin - Une tamen, in Personis, Pater, Fili, Spiritus S. sit gloria, laus, & honor in æternum.

Exim-

Eximio

DN. GEORGIO SCHNEL- DERO,

SS. Theol. Studioſo Mathematico,
Fautor & Amico ſuo chariſſimo,

S. P. D.

Erhardus VVeigelius, P.P.

* * *

Quàm iniqua vulgi ſit ſententia,
Matheſin utilitate, præſertim ad
Theologiam provehendam, eſſe de-
ſtitutam autumantis, velex eo patet,
quod hucusque nulla plus auxilii tu-
lerit religioni Christianæ disciplina
quàm Matheſis, vel hinc disciplina
κατ' εξοχὴν dicenda. Præterquam enim
quod Magnalia DEI per universum
Mundum extantiora profiteatur, quæ
a Ma-

Epistola gratulatoria.

Materiam Divinæ laudis ipsiusque
Cultûs efficacissimam Oratoribus
pro suggestu suggerunt , juxta tri-
tum illud : Cœli enarrant gloriam
DEI,& opera Manuum ejus annun-
ciat firmamentum ; etiam animum
ultra vulgus sapere desiderantis per
abstrusiora naturæ mysteria,quæ ri-
matur,ad fidei mysteria tantò certius
admittenda præparat. Nec etiam
gentes faciliùs,quam præviâ Matheſi,
fidem Christianam fuscipiunt , quod
India præsertim & Sina, Doctores
non nisi Mathematicos admittentes,
abundè testantur. Cumque nunc A-
theos constringat Matheſis , Eucli-
deâ , liberè dicam , irrefragabili , vi ,
Divini Numinis Existentiam vel ex
ipsis Numeris, sed realibus , clarissi-
mè

Epistola gratulatoria.

mè demonstrans; quot quæso perituras alioquin animas fidelibus in posterum annumerabit Ecclesia, præsertim si verè divina Mathefis, ut urgentissimus ille Trinitatis in Unitate vix cuiquam aliàs imaginabilis eximatur scrupulus, exactissimam insuper arctissimæ Similitudinis Ideam, quâ pollet, ex ipsâ Numerorum penu suppeditaverit. Quæ cùm tanta sint, ut vel vatinianum adversus Mathesin odium in Amorem convertere possint, tantò fortius, Amice suavissime, Te traxerunt, ut animum ad Theologiam per Mathesin præparares, quantò certius in philosophando Matheleo utilitatem haec tenus es expertus. DEUS, quem Atheis non vulgari modo, sed quâvis neces-

a 2

situ-

Epistola gratulatoria.

situdine geometricâ fortius demon-
stras, Te vicissim in obscuro non
relinquet. Vale.

Dabam è Museo
d. 2. Augusti 1675.

* * *

Corporis, Aonidum decus ingens, pandere
mira
Cum satagis celebri magni sub Præsidis
umbrâ
Naturæ mores subiens penitosque recessus,
Cœli & demonstrans Dominum, Mundique
perennem
Motorem; adspiciat vultu tua cœpta benigno
Ætheris hic Rector. Nunquam Te digna laboris
Præmia deficient, scandet dum Sidera Curru
Magnifico Virtus, soli cuī nomine junctus.

Ernestus Sigismundus
Grassius.

* * *